

Financování ochrany kulturních památek

Monika Bartochová

Bakalářská práce
2012

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Monika BARTOCHOVÁ**
Osobní číslo: **M09200**
Studijní program: **B 6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná správa a regionální rozvoj**

Téma práce: **Financování ochrany kulturních památek**

Zásady pro vypracování:

Úvod

I. Teoretická část

- Popište možnosti financování kulturních památek.

II. Praktická část

- Analyzujte financování hradu Helfštýn.
- Navrhněte další možnosti financování této kulturní památky.

Závěr

Rozsah bakalářské práce: cca 40
Rozsah příloh:
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

- [1] KESNER, L. Marketing a management muzeí a památek: od přípravy expozice k prožitku návštěvníka, budování publika, strategický management, komunikace a propagace, rozvoj finančních zdrojů, kultura a cestovní ruch. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2005. 304 s. ISBN 80-2471-104-4.
[2] PEK, T. Financování provozu, údržba a obnova památek. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2007. 116 s. ISBN 978-80-245-1309-6.
[3] PEKOVÁ, J., PILNÝ, J. Veřejná správa a finance veřejného sektoru. 1. vyd. Praha: ASPI Publishing, 2002. 441 s. ISBN 80-8639-521-9.

Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Jana Jurníková, Ph.D.
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
Datum zadání bakalářské práce: 2. dubna 2012
Termín odevzdání bakalářské práce: 18. května 2012

Ve Zlíně dne 2. dubna 2012

prof. Dr. Ing. Drahomíra Pavelková
děkanka

RNDr. Oldřich Hájek, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹;
- bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému,
- na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²;
- podle § 60³ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;

¹ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

- (1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.
- (2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.
- (3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

² zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

- (3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

³ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

- (1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

- podle § 60⁴ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské/diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že:

- jsem bakalářskou práci zpracoval/a samostatně a použité informační zdroje jsem citoval/a;
- odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně 18.5 2012

.....

⁴ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídně k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce s názvem Financování ochrany kulturních památek je zaměřena převážně na možnosti financování kulturních památek. Teoretická část obsahuje pojmy týkající se státní památkové péče, jsou zde popsány orgány a organizace státní památkové péče, ale také všechno, co péče o památky zahrnuje. Nejdůležitější a nejrozsáhlejší kapitolu teoretické části tvoří analýza financování kulturních památek, ve které jsou podrobně popsány dotace, dary a příspěvky, které pomáhají majitelům s péčí o jejich památku.

Praktická část je zaměřena na financování konkrétní kulturní památky, kterou je Hrad Helfštýn. Mým přínosem je hodnocení dosavadního financování hradu a vytvoření možných návrhů financování v budoucnu.

Klíčová slova: Kulturní památka, péče o kulturní památky, orgány a organizace státní památkové péče, možnosti financování kulturních památek.

ABSTRACT

In my thesis, entitled Financing of the cultural heritage protection, is mainly focused on the possibility of financing of cultural sights. The theoretical part includes concepts relating to the state monument and sight care authorities and describes the system and organization of state monument and sight care but there is also clarified what care of sights includes. The most important and largest section consists of a theoretical analysis of the financing of cultural sights. This part is also focused in detail on grants, donations and contributions which help owners with the care of their sights.

The practical part is focused on analysis the financing of specific cultural heritage sight, which is Helfštýn Castle. Contribution of this thesis is evaluation of the current financing of the castle and creating my own solutions of financing in the future.

Keywords: Cultural heritage, preservation of cultural heritage, institutions and organizations of State monument care, financing options cultural monuments.

Chtěla bych poděkovat vedoucí této bakalářské práce JUDr. Janě Jurníkové, PhD, za rady, připomínky a odborné vedení. Dále bych chtěla poděkovat Bc. Aleně Chodilové a Bc. Janu Laurovi za informace, které mi při rozhovoru poskytli.

Mé díky patří také všem, kteří mě při psaní této práce podporovali.

OBSAH

ÚVOD.....	10
I TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1 ZÁKLADNÍ POJMY	12
1.1 KULTURNÍ PAMÁTKY	12
1.2 PROHLAŠOVÁNÍ VĚCÍ ZA KULTURNÍ PAMÁTKU	12
1.3 NÁRODNÍ KULTURNÍ PAMÁTKY	13
1.4 ÚZEMNÍ PAMÁTKOVÁ OCHRANA	14
1.4.1 Památkové rezervace.....	14
1.4.2 Památkové zóny	14
1.4.3 Ochranné pásmo.....	14
1.5 EVIDENCE KULTURNÍCH PAMÁTEK	15
1.6 ZRUŠENÍ PROHLÁŠENÍ VĚCI ZA KULTURNÍ PAMÁTKU.....	16
2 PÉČE O KULTURNÍ PAMÁTKY	18
2.1 OCHRANA A UŽÍVÁNÍ KULTURNÍCH PAMÁTEK	18
2.2 POVINNOSTI SPRÁVNÍCH ÚŘADŮ, PRÁVNICKÝCH A FYZICKÝCH OSOB.....	19
2.3 OBNOVA KULTURNÍCH PAMÁTEK	19
3 ORGÁNY A ORGANIZACE STÁTNÍ PAMÁTKOVÉ PÉČE.....	22
3.1 MINISTERSTVO KULTURY	22
3.2 PAMÁTKOVÁ INSPEKCE	22
3.3 CELNÍ ÚŘADY	23
3.4 KRAJSKÉ ÚŘADY	23
3.4.1 Kraj v samostatné působnosti.....	24
3.5 OBECNÍ ÚŘAD OBCE S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ.....	24
3.6 OBEC.....	24
4 FINANCOVÁNÍ	26
4.1 PŘÍSPĚVEK NA ZACHOVÁNÍ A OBNOVU KULTURNÍ PAMÁTKY.....	27
4.2 PŘÍMÉ FINANCOVÁNÍ	27
4.2.1 Finanční podpora ze státního rozpočtu	28
4.2.2 Finanční podpora prostřednictvím krajských a obecních rozpočtů.....	28
4.2.3 Podpora ze státního rozpočtu prostřednictvím ministerstev	28
4.2.3.1 Programy Ministerstva kultury	29
4.3 NEPŘÍMÉ FINANČNÍ ZDROJE	32
4.3.1 Osvobození od daně z nemovitostí	32
4.3.2 Osvobození od daně darovací	32
4.3.3 Bezplatná odborná pomoc.....	33
4.4 OSTATNÍ ZDROJE	33
4.4.1 Finanční mechanismus Evropského hospodářského prostoru/Norsko.....	33
4.4.2 Program Culture	34
4.5 NOVINKY VE FINANCOVÁNÍ KULTURNÍCH PAMÁTEK	34
4.5.1 Projekt Máme vybráno	34
4.5.2 Státní fond kultury.....	35

II PRAKTICKÁ ČÁST	36
5 MUZEUM KOMENSKÉHO V PŘEROVĚ	37
5.1 O MUZEU KOMENSKÉHO V PŘEROVĚ	37
5.2 NÁVŠTĚVNOST MUZEA V ROCE 2011	38
5.3 HOSPODAŘENÍ MUZEA KOMENSKÉHO V PŘEROVĚ ZA ROK 2011	39
6 HRAD HELFŠTÝN	41
6.1 HISTORIE HRADU HELFŠTÝN	41
6.2 POPIS HRADU HELFŠTÝN	42
6.3 KOVÁŘSTVÍ NA HELFŠTÝNĚ	44
6.4 OBECNĚ PROSPĚŠNÁ SPOLEČNOST HRAD HELFŠTÝN	45
7 FINANCOVÁNÍ HRADU HELFŠTÝN.....	46
7.1 PŘEHLED OPRAV HRADU HELFŠTÝN ZA OBDOBÍ 2004-2009	46
7.2 HRAD HELFŠTÝN V ROCE 2010	47
7.3 HRAD HELFŠTÝN V ROCE 2011	47
7.4 HRAD HELFŠTÝN V ROCE 2012	49
7.5 VÝHLEDOVÝ PLÁN ÚDRŽBY, OPRAV A REKONSTRUKCÍ NA HRADU HELFŠTÝN.....	50
7.6 ZHODNOCENÍ FINANCOVÁNÍ HRADU HELFŠTÝN	51
8 VLASTNÍ NÁVRHY NA ZLEPŠENÍ FINANČNÍ SITUACE HRADU HELFSHTÝN.....	53
8.1 DALŠÍ MOŽNOSTI FINANCOVÁNÍ HRADU HELFSHTÝN	54
8.1.1 Strukturální fondy	54
8.1.2 Finanční mechanismus EHP/Norsko.....	54
8.1.3 Pronajímání, sponzorství a dary	55
ZÁVĚR	56
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	57
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	60
SEZNAM OBRÁZKŮ.....	61
SEZNAM TABULEK	62

ÚVOD

Kulturní památky patří neodmyslitelně k dědictví každého národa. Hrají důležitou roli v oblasti cestovního ruchu, a proto by o ně měl každý národ pečovat. Kulturní památky a lokality jsou také pro řadu lidí zdrojem emocionálních a estetických zážitků. Každý kraj by měl efektivně přispívat k zachování a obnově kulturních památek na svém území a zlepšovat vztah občanů ke kulturnímu dědictví.

Prvním důvodem, proč jsem si vybrala téma Financování ochrany kulturních památek, je skutečnost, že se v blízkosti mého bydliště nachází mnoho zajímavých kulturních památek. Vybrala jsem si je také proto, že mě památky zajímají a už od mala k nim mám kladný vztah. Poslední důvod mého výběru je, že se o památkách a jejich financování chci dozvědět víc.

V mé práci bych se chtěla zaměřit předně na vysvětlení základních pojmů, od kterých se celá má práce bude odvíjet. Následně se pokusím zjistit, co všechno obnáší péče o kulturní památky, jaké povinnosti vyplývají z jejího vlastnictví, a jak probíhá jejich obnova. Dále popíši orgány státní památkové péče a detailně se zaměřím na možnosti jejich financování. Jelikož je jich mnoho, pokusím se je jednoduše seřadit.

Pro praktickou část své bakalářské práce jsem si vybrala konkrétní kulturní památku, kterou je hrad Helfštýn v Olomouckém kraji. V této části budu analyzovat stávající situaci financování hradu Helfštýn. Pokusím se zjistit, na co vše hrad potřeboval a stále potřebuje dotace a hlavně od koho tyto příspěvky dostává. Po zhodnocení této kapitoly se pokusím sama navrhnout další možnosti financování této kulturní památky.

V teoretické části mé práce budu čerpat informace především z rešerší literatury a internetových zdrojů, které se zabývají danou problematikou. Příkladem je Ministerstvo kultury. Také použiji metodu interpretace právních předpisů. V části praktické to budou výroční zprávy Muzea Komenského v Přerově, které spravuje hrad Helfštýn, dokumenty hradu, které budu mít k dispozici, rozhovor s Bc. Janem Laurem, kastelánem na hradu Helfštýn a rozhovor s vedoucí ekonomického oddělení Bc. Alenou Chodilovou.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ZÁKLADNÍ POJMY

1.1 Kulturní památky

Základní definici kulturní památky můžeme najít v zákoně č. 20/1987 Sb. o státní památkové péči. Ministerstvo kultury České republiky prohlašuje za kulturní památky nemovité a movité věci, popřípadě jejich soubory, které významně dokládají historický vývoj, životní způsob a prostředí od nejstarších dob do současnosti. Jsou projevy tvůrčích schopností a práce člověka z nejrůznějších oborů lidské činnosti, pro jejich hodnoty revoluční, historické, umělecké, vědecké a technické. Za kulturní památky můžeme také považovat věci nebo jejich soubory, které sice nemají tyto hodnoty, ale mají přímý vztah k významným osobnostem nebo historickým událostem. Soubory věcí se prohlašují za kulturní památky, i když některé věci v nich nejsou kulturními památkami. (Pek, 2007, str. 13)

Věci dělíme na dvě kategorie - movité a nemovité. Dělení věcí na movité a nemovité je důležité hlavně pro jejich přemísťování. Za nemovité kulturní památky jsou považovány především pozemky a stavby spojené se zemí pevným základem. Patří k nim hrady a zámky, kostely, kapličky, měšťanské domy či stavby lidové architektury, ale i třeba pomníky, sochy (pokud jsou pevně spojeny se zemí) nebo boží muka. Za movité kulturní památky pak považujeme vše ostatní. Jsou to obrazy, předměty tvořící mobiliáře hradů a zámků, dopravní prostředky a podobně. (Varhaník a Malý, 2011, str. 4-5)

1.2 Prohlašování věcí za kulturní památku

Prohlašování věcí za kulturní památku má na starosti Ministerstvo kultury ČR, které se přitom řídí § 3 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění a také Správním řádem. Návrh na prohlášení věci za kulturní památku může podat každý, a to buď přímo ministerstvu kultury nebo prostřednictvím územně příslušného územního odborného pracoviště NPÚ. Řízení k prohlášení věci za kulturní památku je vedeno podle správního řádu, kdy jediným účastníkem je vlastník věci. Před prohlášením věci za kulturní památku si Ministerstvo kultury ČR vyžádá vyjádření krajského úřadu a obecního úřadu obce s rozšířenou působností, pokud je již od těchto orgánů neobdrželo. Výjimkou je archeologický nález, Ministerstvo kultury ČR tento nález prohlašuje za kulturní památku na návrh Akademie věd České republiky.

Ministerstvo kultury ČR musí vlastníka věci písemně vyrozumět o podání návrhu na prohlášení věci za kulturní památku nebo o tom, že hodlá věc prohlásit za kulturní památku

z vlastního podnětu. Vlastník má poté právo se k návrhu nebo podnětu vyjádřit. Povinností vlastníka věci je od doručení vyrozumění podle odstavce 2 až do rozhodnutí Ministerstva kultury ČR chránit věc před poškozením, zničením nebo odcizením a pokud dojde nebo má dojít ke změně jejího vlastnictví, správy nebo užívání, musí to oznámit Ministerstvu kultury ČR.

Pokud Ministerstvo kultury ČR prohlašuje věc za kulturní památku, musí o tom písemně vyrozumět vlastníka věci, ale také krajský úřad, obecní úřad obce s rozšířenou působností a odbornou organizaci státní památkové péče. U archeologických nálezů též Akademii věd České republiky. Pokud Ministerstvo kultury ČR rozhodne, že danou věc za kulturní památku neprohlásí, musí taktéž písemně vyrozumět všechny výše uvedené.

Vlastník věci, která by pro svou mimořádnou uměleckou nebo historickou hodnotu mohla být v souladu se společenským zájmem prohlášena za kulturní památku, je povinen na písemné vyzvání ministerstva kultury, krajského úřadu nebo obecního úřadu obce s rozšířenou působností oznámit těmto orgánům požadované údaje o těchto věcech, ale také jejich zamýšlené změny. Dále je povinen těmto orgánům nebo jimi pověřené odborné organizaci státní památkové péče umožnit prohlídku věci nebo pořízení její vědecké dokumentace. Podrobnosti o prohlašování věcí za kulturní památky a způsob oznamovací povinnosti podle odstavce 5 stanoví obecně závazný právní předpis. (Varhaník a Malý, 2011, str. 14-15)

1.3 Národní kulturní památky

Za národní kulturní památky lze prohlásit takové památky, které pro svou jedinečnost představují největší hodnoty archivního bohatství naší země. Kulturní památky, které tvoří nejvýznamnější součást kulturního bohatství národa, prohlašuje vláda České republiky nařízením za národní kulturní památky a stanoví podmínky jejich ochrany. Vláda České republiky nařízením stanoví obecné podmínky zabezpečování státní památkové péče o národní kulturní památky. Nejdříve se nemovitost musí vyhlásit za kulturní památku a teprve poté může být taky vyhlášena za národní kulturní památku. (Pek, 2007, str. 13-14)

1.4 Územní památková ochrana

1.4.1 Památkové rezervace

Definici památkové rezervace můžeme najít v zákoně č. 20/1987 Sb. o státní památkové péči, kde jsou za památkové rezervace označena území, jehož charakter a prostředí určuje soubor nemovitých kulturních památek, popřípadě archeologických nálezů. Jedná se především o historická jádra měst a vesnic. Vláda České republiky je vymezuje nařízením vlády a také stanovuje podmínky pro zabezpečení její ochrany. Tyto podmínky se mohou v potřebném rozsahu vztahovat i na nemovitosti na území památkové rezervace, které nejsou kulturními památkami. (Varhaník a Malý, 2011, str. 28)

1.4.2 Památkové zóny

Památková zóna představuje nový institut ochrany území vedle památkových rezervací. Jde o nižší stupeň ochrany než památková rezervace. Za památkovou zónu může Ministerstvo kultury ČR po projednání s krajským úřadem vyhlásit sídelní útvar nebo jeho části s menším podílem kulturních památek, historické prostředí nebo část krajinného celku, které vykazují významné kulturní hodnoty. V České republice jsou tak prohlašovány městské památkové zóny, vesnické památkové zóny a krajinné památkové zóny. Ministerstvo kultury pak také určí podmínky její ochrany. Podrobnosti o prohlašování památkových zón stanoví obecně závazný právní předpis. (Varhaník a Malý, 2011, str. 32)

1.4.3 Ochranné pásmo

Účelem ochranného pásma je chránit nemovité kulturní památky, nemovité národní kulturní památky, památkové rezervace a památkové zóny, a to především před negativními vlivy, činnostmi a zásahy realizovanými v jejich širším okolí. Předmětem ochrany v tomto případě tedy není území ochranného pásma, ale hodnoty objektu. Každý vlastník nemovitosti, která není sice kulturní památkou, ale je v památkové rezervaci, památkové zóně nebo v ochranném pásmu nemovité kulturní památky, nemovité národní kulturní památky, památkové rezervace nebo památkové zóny, je povinen k zamýšlené stavbě, stavebním úpravám nebo udržovacím pracím na této nemovitosti si předem vyžádat závazné stanovisko orgánu památkové péče. (Varhaník a Malý, 2011, str. 512)

1.5 Evidence kulturních památek

Kulturní památky se zapisují do Ústředního seznamu kulturních památek České republiky. Tento seznam vede odborná organizace státní památkové péče (Národní památkový ústav v Praze). Každý krajský úřad a obecní úřad obce s rozšířenou působností vede seznam kulturních památek, které se nachází na jeho územním obvodu. Zápisy do těchto seznamů provádějí podle výpisů z ústředního seznamu. (Varhaník a Malý, 2011, str. 39)

Ústřední seznam má dvě důležité funkce – evidenční a informační.

Součástí seznamu jsou:

- Seznam kulturních památek
- Seznam národních kulturních památek
- Seznam památkových rezervací
- Seznam památkových zón
- Seznam ochranných pásem
- Seznam světového dědictví na území ČR

Ústřední seznam je souborem základních údajů, které určují kulturní památku, památkovou rezervaci a památkovou zónu. Celkový ústřední seznam tvoří stejnopis o prohlášení věci za kulturní památku, památkovou rezervaci a památkovou zónu, rejstřík, evidenční listy a dokumentace včetně fotografií. Do Ústředního seznamu se rovněž zapíše dotčené parcely a vykreslí se hranice v kopiích pozemkových map.

V Ústředním seznamu se vyznačí prohlášení kulturní památky za národní kulturní památku a vymezení jejího ochranného pásma. Také se musí vyznačit, že kulturní památka se nachází na území prohlášeném za památkovou rezervaci, památkovou zónu nebo v ochranném pásmu. Průběžně se vyznačují změny vlastnictví kulturních památek a jejich přemístění; u nemovitých kulturních památek se vyznačí také změny jejich využití. V Ústředním seznamu se vyznačí i zrušení prohlášení věci za kulturní památku.

Odborná organizace státní památkové péče vyrozumí o zápisu kulturní památky do Ústředního seznamu vlastníka kulturní památky, krajský úřad a obecní úřad obce s rozšířenou působností. Pokud se jedná o nemovitou kulturní památku, musí kromě toho vyrozumět také stavební úřad. U archeologického nálezů prohlášeného za kulturní památku vyrozumí též Archeologický ústav Akademie věd České republiky.

Odborná organizace státní památkové péče oznámí příslušnému katastrálnímu úřadu každé prohlášení nemovitosti za kulturní památku, jakož i každé zrušení tohoto prohlášení, jde-li o věc, která je předmětem evidence v katastru nemovitostí. K oznámení se připojí kopie pozemkových map se zákresem průběhu hranic památkově chráněných nemovitostí a jejich ochranných pásem a listina s uvedením všech dotčených parcel podle obcí, katastrálních území a parcelních čísel podle evidence v katastru nemovitostí, včetně způsobu ochrany těchto nemovitostí. (Varhaník a Malý, 2011, str. 41-42)

Co se týká vlastníka kulturní památky, je povinen oznámit odborné organizaci státní památkové péče každou změnu vlastnictví (správy, užívání) kulturní památky nebo její přemístění. Oznámení musí učinit vlastník kulturní památky nejpozději do třiceti dnů ode dne, kdy k takové změně došlo. Podrobnosti o evidenci kulturních památek stanoví obecně závazný právní předpis. (Pek, 2007, str. 14.15)

1.6 Zrušení prohlášení věci za kulturní památku

Ministerstvo kultury ČR může také z mimořádně závažných důvodů prohlášení věci za kulturní památku zrušit. Buď je to na žádost vlastníka kulturní památky, nebo na žádost organizace, která na zrušení prohlášení věci za kulturní památku prokáže právní zájem, nebo jej může zrušit také z vlastního podnětu. Nesmí to být ale národní kulturní památka.

Řízení o zrušení prohlášení věci za kulturní památku je správním řízením, ale nepodléhá procesnímu režimu zákona č. 500/2004 Sb., správní řád. Toto řízení může být zahájeno na základě žádosti. Žádost může podat vlastník kulturní památky nebo organizace, která není vlastníkem kulturní památky, ale na zrušení jejího prohlášení za kulturní památku prokáže právní zájem nebo tuto žádost podá Ministerstvo kultury ČR z vlastního podnětu.

Ministerstvo kultury ČR si v této věci opatřuje zejména vyjádření krajského úřadu, obecního úřadu obce s rozšířenou působností a Národního památkového ústavu. Pokud jde o archeologický nález, pak také vyjádření Akademie věd České republiky. Vlastník věci má právo se vyjádřit, navrhnout důkazy a seznamovat se s podklady.

V řízení Ministerstvo kultury ČR mimo jiné také zjišťuje, zda jsou mimořádně závažné důvody pro zrušení prohlášení věci za kulturní památku v konkrétním případě splněny. Mimořádně závažným důvodem, pro který může být zrušení prohlášení určité věci za kulturní památku zrušeno, je například situace, kdy není možné kulturní památku zachovat vůbec pro její rozsáhlé poškození přírodními živly (například při povodni), anebo je sice

možné ji zachovat, ale pro její zachování musí být provedeny takové zásahy, které znamenají ztrátu její památkové hodnoty. Pokud je památka natolik poškozená tím, že vlastník zanedbal své povinnosti v péči o tuto památku, neudržoval ji v dobrém stavu, pak tyto důvody nelze brát jako mimořádné ke zrušení jejího prohlášení.

Ministerstvo kultury ČR může zrušení prohlášení vázat na předchozí splnění jím určených podmínek. Náklady vynaložené na splnění podmínek nese žadatel a v případě, kdy řízení o zrušení prohlášení zahajuje z vlastního podnětu ministerstvo kultury, nese náklady ten, v jehož zájmu ke zrušení prohlášení došlo. (Varhaník a Malý, 2011, str. 44-47)

2 PÉČE O KULTURNÍ PAMÁTKY

2.1 Ochrana a užívání kulturních památek

Základním právním předpisem upravujícím v České republice ochranu kulturních památek je zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči. Tento zákon o státní památkové péči upravuje práva a povinnosti vlastníků kulturních památek. Ochrana kulturních památek má základ již v samotné Listině základních práv a svobod.

Vlastník kulturní památky je podle § 9 zákona o státní památkové péči povinen o svoji kulturní památku pečovat. Musí ji udržovat v dobrém stavu a chránit ji před ohrožením, poškozením, znehodnocením nebo odcizením, a to vše na vlastní náklady. Může ji užívat pouze tak, aby ji užíváním nepoškozoval, tedy pouze způsobem, který odpovídá jejímu kulturně politickému významu, památkové hodnotě a technickému stavu.

Kromě vlastníka má povinnost pečovat o kulturní památku a nést veškeré náklady s touto péčí spojenou také ten, kdo ji užívá nebo ji má u sebe. Tuto povinnost má ale jen tehdy, jestliže to vyplývá z právního vztahu mezi ním a vlastníkem kulturní památky.

Pokud vlastník převádí kulturní památku na někoho jiného, přenechává ji k dočasnému užívání nebo předá k provedení její obnovy nebo k jinému účelu, je jeho povinností uvědomit toho, na kterého věc převádí nebo kterému ji přenechá, že věc je kulturní památkou.

Jestliže vlastník kulturní památky neplní své povinnosti vyjmenované v § 9 zákona o státní památkové péči (například když nepečuje o svou kulturní památku, neudrzuje ji v dobrém stavu nebo ji nechrání před ohrožením, poškozením, znehodnocením nebo odcizením), může mu být uložena pokuta nebo obecní úřad obce s rozšířenou působností vydá rozhodnutí o opatřeních, která musí vlastník kulturní památky učinit (např. práce, které budou směřovat k tomu, aby byl odstraněn závadný stav památky, jako je její chátrání a podobně) a zároveň určí také lhůtu, dokdy musí vlastník tato opatření splnit. Vše jde samozřejmě na náklady vlastníka kulturní památky. Pokud jde o národní kulturní památku, vydá toto rozhodnutí orgán kraje v přenesené působnosti.

Jestliže vlastník kulturní památky neprovede ve stanovené lhůtě práce, které mu byly opatřením podle § 10 zákona o státní památkové péči uloženy, najme se na tyto práce odborná firma. O tom rozhoduje obecní úřad obce s rozšířenou působností nebo v případě, že jde o národní kulturní památku, Ministerstvo kultury ČR. Správní orgán, který rozhodl, poté vymáhá po vlastníkově náklady vynaložené na tyto práce. Jedná se ale pouze o práce

zabezpečovací, jako jsou např. provizorní zastřešení nebo statické zajištění. (Varhaník a Malý, 2011, str. 49-52)

2.2 Povinnosti správních úřadů, právnických a fyzických osob

Orgány státní správy, které mají právo rozhodovat o způsobu využití budov, které jsou kulturními památkami, o přidělení bytů či jiných obytných místností nebo místností, které nejsou k bydlení v těchto budovách, vydávají svá rozhodnutí na základě závazného stanoviska příslušného orgánu státní památkové péče. Pokud rozhodují o způsobu a změnách využití kulturních památek, mají povinnost zabezpečit jejich využití tak, aby odpovídalo jejich hodnotě, ale také technickému stavu.

Pokud fyzická nebo právní osoba svou činností způsobí nebo by mohla způsobit negativní změny stavu kulturní památky nebo jejího prostředí, určí obecní úřad obce s rozšířenou působností podmínky pro další výkon takovéto činnosti nebo ji rovnou zakáže. Jde-li o národní kulturní památku, správním orgánem je krajský úřad.

Správní orgány vydávají svá rozhodnutí podle zvláštních právních předpisů jen na základě závazného stanoviska obecního úřadu obce s rozšířenou působností nebo krajského úřadu u národní kulturní památky. (Varhaník a Malý, 2011, str. 58)

2.3 Obnova kulturních památek

Obnovou kulturní památky se podle zákona o státní památkové péči rozumí údržba, oprava, rekonstrukce, restaurování nebo jiná úprava kulturní památky nebo jejího prostředí. Údržbou kulturní památky se myslí např. nátěr fasády domu, která se časem opotřebovala. Opravou se potom rozumí odstranění poškození kulturní památky, např. doplnění části střešní krytiny. Rekonstrukce přináší změnu technických parametrů kulturní památky, změnu její funkce nebo jejího účelu, jako je např. adaptace továrny na restauraci. Restaurování znamená záchranu a odborné opravování uměleckých děl a starožitností, např. obnova obrazu nebo sochy. Jinou úpravou se nemyslí jakákoliv úprava, ale pouze modernizace budovy, nástavba nebo přístavba, aniž by se změnila funkce kulturní památky, např. zavedení ústředního topení. Nástavbou se kulturní památka zvyšuje, přístavbou se půdorysně rozšiřuje.

Jestliže vlastník kulturní památky zamýšlí provést údržbu, opravu, rekonstrukci, restaurování nebo jinou úpravu kulturní památky nebo jejího prostředí, je povinen si předem, tedy před zahájením zamýšlených prací, vyžádat závazné stanovisko od obecního úřadu obce

s rozšířenou působností. Pokud jde o národní kulturní památku, vyžádá si toto stanovisko od krajského úřadu. Příslušný orgán se poté vyjádří, zda jsou práce zamýšlené vlastníkem z hlediska zájmů státní památkové péče na ochraně a zachování kulturní památky přípustné nebo nikoli. Před vydáním závazného stanoviska je nutné mít ještě písemné vyjádření Národního památkového ústavu. Písemné vyjádření předloží Národní památkový ústav příslušnému orgánu státní památkové péče nejpozději do 20 dnů ode dne doručení žádosti o jeho vypracování. Pokud orgán písemné vyjádření ve stanovené lhůtě neobdrží, vydá závazné stanovisko bez tohoto vyjádření.

Vlastník kulturní památky nebo projektant projedná přípravnou a projektovou dokumentaci obnovy nemovité kulturní památky v průběhu zpracování s odbornou organizací státní památkové péče (Národní památkový ústav). Při projednávání poskytuje Národní památkový ústav vlastníkově kulturní památky potřebné podklady, informace a bezplatnou odbornou pomoc, jako jsou např. konzultace. Jestliže si to Národní památkový ústav vyžádá, je vlastník kulturní památky povinen mu odevzdat jedno vyhotovení dokumentace obnovy. Národní památkový ústav ale nemá žádnou rozhodovací pravomoc, rozhodovat o obnově kulturní památky mohou pouze orgány státní památkové péče.

Vlastník, který není spokojen se závazným stanoviskem, které obdržel od orgánů státní památkové péče, se může proti tomuto stanovisku odvolat. Jestliže je závazné stanovisko vydáno ve věci, o které není příslušný rozhodovat stavební úřad (například restaurování sochy – movité kulturní památky), má podobu samostatného rozhodnutí a vlastník kulturní památky se proti němu může odvolat. Pokud je však závazné stanovisko vydáno ve věci, o níž je stavební úřad příslušný rozhodovat (především jde o práce na nemovité kulturní památce, které podle stavebního zákona vyžadují stavební povolení nebo alespoň ohlášení), má závazné stanovisko orgánu státní památkové péče podobu podle § 149 správního řádu (zákon č. 500/2004 Sb.) a obrana proti němu je poněkud složitější – nelze se proti němu samostatně odvolat a jeho věcným závěrům se lze bránit až v řízení před stavebním úřadem.

Pokud vlastník kulturní památky provádí rozsáhlejší obnovu kulturní památky (např. komplexní rekonstrukce stavby), je v jeho zájmu si nejprve zpracovat nebo nechat zpracovat záměr obnovy a k němu si také vyžádat závazné stanovisko. Pokud shledá orgán státní památkové péče tento záměr přípustný, může vlastník kulturní památky přejít ke zpracování projektové dokumentace, tedy k vlastní realizaci obnovy, k níž si vyžádá další závazné

stanovisko orgánu státní památkové péče. Tímto bude mít vlastník jistotu, že nevynaložil prostředky na zpracování projektové dokumentace zbytečně.

Pokud je při stavební obnově nemovité kulturní památky učiněn archeologický nález, je stavebník povinen jej oznámit obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností a stavebnímu úřadu. Je povinen přerušit práce v místě nálezu a provést, pokud je toho třeba, taková opatření, aby nález nebyl poškozen nebo zničen.

Zvláštním druhem obnovy je restaurování. Jde o obnovu kulturních památek nebo jejich částí, které jsou díly výtvarných umění (například obrazy, sochy, sgrafita) nebo uměleckořemeslnými pracemi (například tepané mříže, dveřní kování). Restaurování může provádět pouze restaurátor mající povolení k restaurování; toto povolení uděluje Ministerstvo kultury. Může jej také provádět osoba, která je oprávněna provádět restaurování v jiném členském státě EU, a to na základě oznámení Ministerstvu kultury anebo na základě uznání odborné kvalifikace a bezúhonnosti (rozhoduje tu rovněž Ministerstvo kultury). (Varhaník a Malý, 2011, str. 72-80)

Často se stává, že vlastník kulturní památky nemá dostatek finančních prostředků na její zachování a obnovu. Z tohoto důvodu může obec nebo kraj na žádost vlastníka poskytnout ze svého rozpočtu příspěvek na zvýšené náklady spojené se zachováním nebo obnovou kulturní památky. Pokud je mimořádný společenský zájem na zachování kulturní památky může příspěvek poskytnout ze státního rozpočtu Ministerstvo kultury. Poskytnout jej může přímo nebo prostřednictvím krajského úřadu či obecního úřadu obce s rozšířenou působností. (Národní památkový ústav ČR, ©2012c),

3 ORGÁNY A ORGANIZACE STÁTNÍ PAMÁTKOVÉ PÉČE

Státní památková péče je vykonávána orgány a organizacemi, jimiž jsou především ministerstvo kultury, krajské úřady a obecní úřady obcí s rozšířenou působností. Ministerstvo kultury má pod sebou ještě odbornou organizaci státní památkové péče.

Tyto orgány a organizace spolupracují a snaží se o to, aby se státní památková péče zabezpečovala plánovitě, komplexně a diferencovaně a v souladu s dlouhodobou koncepcí jejího rozvoje. (Varhaník a Malý, 2011, str. 193)

3.1 Ministerstvo kultury

Ministerstvo kultury podle § 8 zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, je ústředním orgánem státní správy pro umění, kulturně výchovnou činnost, kulturní památky, pro věci církví a náboženských společností, pro věci tisku, včetně vydávání neperiodického tisku a jiných informačních prostředků, pro přípravu návrhů zákonů a jiných právních předpisů pro oblast rozhlasového a televizního vysílání, pro provádění autorského zákona, pro výrobu a obchod v oblasti kultury.

Ministerstvo kultury se zabývá zpracováním prognóz, koncepcí a návrhů dlouhodobých výhledů rozvoje státní památkové péče, sestavováním, vyhlásováním a prováděním programů komplexní péče o kulturní památky a vytvářením pro ni všestranných podmínek. Také posuzuje návrhy dlouhodobých, střednědobých a prováděcích plánů obnovy kulturních památek, uplatňuje stanovisko k politice územního rozvoje a k zásadám územního rozvoje, a dále stanovisko k územně plánovací dokumentaci pro území, ve kterém je památková rezervace, nebo nemovitá věc nebo soubor nemovitých věcí zapsané na Seznamu světového dědictví, a ve vztahu k tomuto území uplatňuje stanovisko k vymezení zastavěného území. Zabezpečuje mezinárodní spolupráci v oboru státní památkové péče, vydává statut odborné organizace státní památkové péče, která je státní příspěvkovou organizací s celostátní působností a plní další úkoly stanovené mu tímto zákonem. (Varhaník a Malý, 2011, str. 194-195)

3.2 Památková inspekce

Památková inspekce je podle ust. § 27 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči specializovaným kontrolním orgánem Ministerstva kultury ČR v oboru státní památkové

péče. Hlavním činností památkové inspekce je vykonávat ústřední dozor nad dodržováním zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči a předpisů vydaných k jeho provedení.

Památková inspekce provádí zejména činnosti spojené s ochranou a obnovou kulturních památek. Památková inspekce dozírá, jak je zabezpečována komplexní péče o kulturní památky. Má také pravomoc navrhnout příslušným orgánům státní památkové péče opatření k odstranění zjištěných nedostatků a dozírat na jejich plnění a může ukládat pokuty. Památková inspekce dále sleduje, na jaké úrovni poskytuje odborná organizace státní památkové péče - Národní památkový ústav – orgánům památkové péče odbornou pomoc.

Při plnění svých úkolů inspekce spolupracuje s orgány krajů, magistráty měst vykonávajícími státní správu na úseku památkové péče v přenesené působnosti, s úřady obcí s rozšířenou působností, Národním památkovým ústavem jako odbornou organizací památkové péče, Archeologickými ústavy Akademie věd České republiky a dalšími subjekty včetně občanských sdružení. Ke každému kraji je z řad pracovníků památkové inspekce přiřazen územní garant. (Ministerstvo kultury ČR, ©2007c)

3.3 Celní úřady

Patří mezi organizace státní památkové péče, které kontrolují, zda kulturní památka vystavovaná, zapůjčená nebo pro jiné účely vyvezená do zahraničí byla ze zahraničí vrácena zpět a v dobrém stavu. U kulturní památky také kontrolují, zda se jejich převoz provádí s předchozím souhlasem příslušného orgánu. Podílejí se na dokumentaci, výzkumech a průzkumech zejména movitých kulturních památek. Při plnění svých úkolů spolupracují s orgány státní památkové péče, s odbornou organizací státní památkové péče a památkovou inspekcí. (Varhaník a Malý, 2011, str. 201-202)

3.4 Krajské úřady

Výkon státní památkové péče v kraji řídí Krajský úřad. Krajský úřad je dotčeným orgánem k zabezpečení nepředvídaných nálezů kulturně cenných předmětů, detailů stavby nebo archeologických nálezů, k nimž došlo při řízení nebo postupu podle zvláštního právního předpisu, nejde-li o nálezy učiněné při přípravě nebo provádění obnovy kulturní památky nebo při přípravě nebo provádění prací v území, na němž uplatňuje svůj zájem státní památková péče.

Krajský úřad vydává jako dotčený orgán na návrh nebo z vlastního podnětu závazné stanovisko a poskytuje další podklady do řízení vedených jinými správními úřady než orgány

státní památkové péče podle zvláštních právních předpisů, jde-li o zabezpečení péče o národní kulturní památky. Krajský úřad také vykonává dozor při obnově národních kulturních památek z hlediska státní památkové péče. Také plní úkoly orgánu státní památkové péče pro národní kulturní památky, pokud nepřísluší Ministerstvu kultury ČR nebo vládě České republiky. (Varhaník a Malý, 2011, str. 202)

3.4.1 Kraj v samostatné působnosti

Kraj v samostatné působnosti schvaluje koncepci podpory státní památkové péče v kraji v souladu s koncepcí rozvoje státní památkové péče v České republice a po projednání s Ministerstvem kultury ČR schvaluje návrhy dlouhodobých, střednědobých a prováděcích plánů a programů zachování a obnovy kulturních památek v kraji. Dále také usměrňuje kulturně výchovné využití kulturních památek v kraji. (Varhaník a Malý, 2011, str. 206-207)

3.5 Obecní úřad obce s rozšířenou působností

Obecní úřad obce s rozšířenou působností vykonává a organizuje státní památkovou péči ve stanoveném správním obvodu, která musí být v souladu s koncepcí rozvoje státní památkové péče v České republice. Podílí se na zpracování krajské koncepce podpory státní památkové péče a na zpracování střednědobých a prováděcích plánů a programů obnovy kulturních památek. Vykonává státní správu na úseku státní památkové péče, pokud podle tohoto zákona není příslušný jiný orgán státní památkové péče, koordinuje jednotné označování nemovitých kulturních památek tabulkou opatřenou nápisem „Kulturní památka“ a velkým státním znakem, popřípadě i značkami stanovenými mezinárodními smlouvami a vykonává dozor při obnově kulturních památek a při stavbě, změně stavby, terénních úpravách, umístění nebo odstranění zařízení, odstranění stavby nebo udržovacích pracích na nemovitosti, která není kulturní památkou, ale je v památkové rezervaci, v památkové zóně nebo v ochranném pásmu z hlediska státní památkové péče.

Obecní úřad obce s rozšířenou působností se při plnění svých úkolů opírá o odbornou pomoc odborné organizace státní památkové péče. (Varhaník a Malý, 2011, str. 207-211)

3.6 Obec

Obec pečuje o kulturní památky v místě a kontroluje, jak vlastníci kulturních památek plní povinnosti uložené jim tímto zákonem. Obec vychází přitom z odborných vyjádření

odborné organizace státní památkové péče. Obec může podle místních podmínek po jednání s obecním úřadem obce s rozšířenou působností zřídit právnickou osobu nebo organizační složku pro obnovu kulturních památek. (Varhaník a Malý, 2011, str. 213)

4 FINANCOVÁNÍ

Financování je nejsložitější a nejproblematictější proces v péči o kulturní památky. Finance jsou důležitou otázkou při obnově kulturních památek nebo objektů v památkových územích. Stát má povinnost chránit kulturní památky jako součást kulturního dědictví. K tomu napomáhá zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších změn a vyhláška č. 66/1988 Sb., kterou se tento zákon provádí.

Tak jako u jiných věcí, včetně nemovitostí platí princip – vlastnictví zavazuje – takže hlavní tíha odpovědnosti za stav majetku přísluší jeho vlastníkov. Zákon počítá i s tím, že většina vlastníků kulturní památky její financování sama nezvládá, a právě proto mohou vlastníci kulturní památky požádat o příspěvky na jejich opravu, údržbu či restaurování. Tyto příspěvky může vlastník dostat ze státních rozpočtů nebo od orgánů územní samosprávy. Tyto příspěvky mohou mít taktéž podobu daňového zvýhodnění nebo úlev.

Národní památkový ústav tyto příspěvky poskytovat nemůže, jelikož není výkonným orgánem státní správy. Pro objekty v jeho péči musí také pro příspěvky na jejich obnovu žádat. Skutečnost, že Národní památkový ústav nemůže poskytovat příspěvky, ale neznamená, že se na procesu přidělování finančních prostředků nepodílí.

Finance na péči o kulturní památky dostává vlastník na základě zákona. V zákoně jsou stanoveny jak povinnosti vlastníků kulturních památek, tak i možnosti poskytnutí finančních příspěvků na jejich opravu, rekonstrukci, údržbu a jiné.

Z toho důvodu, že existuje mnoho druhů finančních podpor, je rozdělujeme na 2 základní skupiny- financování přímé a nepřímé. Některé podpory můžeme mezi sebou kombinovat, některé nikoli. U některých je to i tak, že pokud využijeme podporu z jednoho programu, už nemůžeme využívat podporu jinou. Tyto finanční podpory se také liší podle typu kulturní památky, podle jejího umístění, ale také jejího využití. (Národní památkový ústav ČR, ©2012a)

Jelikož je postup financování kulturních památek značně složitý, zaměřím se nejprve na financování přímé, kde se budu snažit představit hlavní možnosti financování, a teprve poté Vám představím financování nepřímé. Ještě předtím se ale blíže podíváme na žádosti o příspěvky na zachování a obnovu kulturních památek.

4.1 Příspěvek na zachování a obnovu kulturní památky

Příspěvky se přiznávají jenom na takové úpravy, které jsou v souladu s metodicky správnými principy a skutečnou potřebou. Proto bývá součástí žádosti doporučení Národního památkového ústavu nebo závazné stanovisko výkonného orgánu památkové péče. Závazné stanovisko je vydáváno na základě písemného podkladu Národního památkového ústavu. Pracovníci Národního památkového ústavu bývají obvykle členy komisí. Komise jsou zřizovány subjekty, které konkrétní příspěvky přidělují, hlavně kvůli přehlednosti těchto finančních příspěvků. Pracovníci mohou být k práci těchto komisí přizváni, protože znají konkrétní situaci v terénu a mají schopnost účinně spolupracovat při určování priorit. Často se stává, že žádosti o příspěvky v souhrnu vysoce překračují možnosti jednotlivých fondů, ze kterých se tyto příspěvky poskytují. (Národní památkový ústav, ©2012a)

Podrobnosti o poskytování příspěvku na zachování a obnovu kulturní památky stanoví vyhláška č. 66/1988 Sb. V této vyhlášce jsou blíže popsány doklady, které je třeba doložit k žádosti o poskytnutí příspěvku. Mezi tyto doklady patří bližší specifikace druhu, rozsahu, způsobu, plánovaného termínu provedení prací a sjednané nebo odborně odhadnuté ceny obnovy kulturní památky, včetně specifikace prací, ke kterým se váže žádost o příspěvek a fotodokumentace současného technického stavu kulturní památky nebo jejích částí podle druhu a rozsahu prací, ke kterým se váže žádost o příspěvek a další podklady podle povahy programu. (Varhaník a Malý, 2011, str. 510-511)

4.2 Přímé financování

Přímé financování zahrnuje daleko více možností než financování nepřímé. Kromě vlastních zdrojů majitele kulturní památky zde můžeme zařadit tyto druhy finanční pomoci:

- Přímá podpora ze státního rozpočtu
- Podpora ze státního fondu kultury
- Podpora místní samosprávy na úrovni obce a kraje
- Podpora ze státního rozpočtu prostřednictvím ministerstev (Ministerstvo kultury a ministerstvo pro místní rozvoj)
- Podpora z mezinárodních organizací
- Ostatní příspěvky (Národní památkový ústav ČR, ©2012b)

4.2.1 Finanční podpora ze státního rozpočtu

Finanční podpora ze státního rozpočtu je poskytována Ministerstvem kultury ČR. Ministerstvo ji může poskytnout jen v případě, že je na zachování kulturní památky mimořádný společenský zájem. Příspěvek poskytuje Ministerstvo kultury ČR jen na základě žádosti vlastníka kulturní památky. Příspěvek může být poskytnut i prostřednictvím krajského nebo obecního úřadu obce s rozšířenou působností. V tomto případě jsou prostředky součástí územních rozpočtů. (Zídek a Klusoň, 2005, s. 38-39)

4.2.2 Finanční podpora prostřednictvím krajských a obecních rozpočtů

Příspěvky na zvýšené náklady může vlastníku kulturní památky poskytnout i obec nebo kraj ze svých rozpočtů. Příspěvky tedy nejsou výdaje ze státního rozpočtu. Právním titulem pro jeho poskytnutí může být správní rozhodnutí, jímž vzniká mezi obcí (krajem) a vlastníkem kulturní památky administrativně právní vztah charakteristický podřízeným postavením vlastníka, o němž je autoritativně vrchnostensky rozhodováno. Právním titulem pro poskytnutí příspěvku může být i smlouva mezi obcí (krajem) a vlastníkem. Tato smlouva má povahu tzv. veřejnoprávní smlouvy (účastníci mají stejné postavení).

Máme 2 případy, kdy lze příspěvek z územního rozpočtu poskytnout:

- 1) Ve zvlášť odůvodněném případě na úhradu zvýšených nákladů spojených se zachováním nebo obnovou kulturní památky za účelem jejího účinnějšího společenského uplatnění.
- 2) Na úhradu nákladů spojených se zachováním nebo obnovou kulturní památky, jestliže její vlastník nemůže tyto náklady uhradit z vlastních prostředků.

Rozhodnutí o poskytnutí příspěvku se vydává na základě žádosti vlastníka. (Zídek a Klusoň, 2005, s. 38-39)

4.2.3 Podpora ze státního rozpočtu prostřednictvím ministerstev

Podle zákona o státní památkové péči může příspěvek na obnovu kulturní památky poskytnout ze státního rozpočtu Ministerstvo kultury ČR, je-li na zachování kulturní památky mimořádný společenský zájem (například jde-li o ojedinělou kulturní památku, je-li kulturní památka v havarijním stavu, který nezavinil její vlastník nebo je-li kulturní památka zařazena do některého ze specializovaných příspěvkových programů Ministerstva kultury ČR). Ministerstvo kultury má v současnosti 6 specializovaných programů na obnovu kul-

turních památek, 1 program na podporu památek UNESCO, 1 program na podporu občanským sdružením a 1 program na podporu záchranných archeologických výzkumů.

Finanční podpora, která se realizuje prostřednictvím těchto programů, je prvním způsobem, jak může Ministerstvo kultury ČR pomoci. Druhým způsobem je mimořádné financování z vlastního rozpočtu Ministerstva kultury ČR. (Ministerstvo kultury ČR, © 2007b)

4.2.3.1 Programy Ministerstva kultury

- **Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón**

Tento program napomáhá k obnově kulturních památek nacházejících se v historických částech měst, které byly prohlášeny za městskou památkovou rezervaci nebo městskou památkovou zónu. Finanční příspěvky mohou být poskytnuty jen v případě, že má město vypracovaný vlastní program regenerace a spolu s vlastníkem se finančně podílí na obnově kulturní památky.

- **Program záchrany architektonického dědictví**

Tento program pomáhá financovat obnovu těch kulturních památek, které jsou nejcennější součástí architektonického dědictví. Jsou to památky spíše většího rozsahu. Patří sem např. hrady, zámky, kláštery, historické zahrady nebo kostely. Financují se hlavně práce, které směřují k záchraně těch jejích částí, které tvoří podstatu kulturní památky. Hlavním cílem programu je dostát závazkům, které České republice vyplývají z přijetí Úmluvy o ochraně architektonického dědictví Evropy.

Žádosti se předkládají vždy ve stanoveném termínu předchozího roku na Ministerstvo kultury ČR. Na rok 2012 žádosti musely být podány do 30. září 2011. Žádost může podat každý vlastník kulturní památky. K žádosti o zařazení do Programu se přikládá zvláštní druh dokumentace, tzv. projekt záchrany kulturní památky. Tento projekt záchrany obsahuje 10 vypracovaných bodů, které charakterizují kulturní památku, její využití a záměr budovy. O výši finančního příspěvku rozhoduje Komise pro program záchrany architektonického dědictví, která zasedá začátkem každého kalendářního roku.

- **Program restaurování movitých kulturních památek**

Z tohoto programu jsou poskytovány finanční příspěvky na obnovu movitých kulturních památek, zejména významných děl výtvarných umění nebo uměleckořemeslných prací,

kteře jsou umístěny v budovách sloužících veřejnosti pro kulturní, výchovně vzdělávací nebo náboženské účely. Mohou to být např. obrazy, oltáře, nábytek, tapisérie, varhany atd.

Cílem programu je záchřana a další uchování ohrožených movitých kulturních památek a jejich souborů efektivní a urychlenou obnovou, využití restaurovaných movitých kulturních památek ke zvýšení atraktivity, sdružování všech finančních prostředků, které přicházejí v úvahu, s cílem postupného snižování potřeby příspěvku (dotace) na obnovu movitých kulturních památek ze státního rozpočtu, ale také zvýšení zájmu a podílu veřejnosti na péči o movité kulturní dědictví prostřednictvím vhodných forem propagace výsledků programu.

Důležitý je zde záměr restaurování movitých kulturních památek, který se předkládá společně s návrhem na zařazení do programu na příslušný kalendářní rok Ministerstvu kultury ČR.

Záměr musí obsahovat zejména údaje, které má standardní žádost o restaurování, tedy název, umístění a popis kulturní památky včetně rejstříkového čísla Ústředního seznamu kulturních památek, identifikace vlastníka, popis současného stavu památky s uvedením závad a příčin jejího porušení včetně fotodokumentace, navrhovaný způsob restaurátorského zásahu, sjednaná, případně předpokládaná cena restaurování a lhůta provedení díla a předpokládaný výsledek restaurátorského zásahu včetně návrhu konečného výtvarného řešení a požadavků na prezentaci památky. Záměr dále obsahuje ještě údaje o finančním podílu vlastníka nebo uživatele movité kulturní památky na realizaci díla a údaje o nákladech spojených s dalším užíváním pravidelnou péčí a prezentací památky veřejnosti.

Podkladem pro poskytnutí příspěvku v Programu je písemná žádost vlastníka, která se předkládá Ministerstvu kultury ČR, případně územně příslušnému okresnímu úřadu. Musí se předložit v termínu, který stanoví Ministerstvo kultury ČR v oznámení, ve kterém je vlastník informován o zařazení záměru do programu. Tato žádost má dvě základní části - část specifickou - jejíž obsah vyplývá z odborného zaměření Programu, a kterou stanoví ministerstvo kultury - a část obecnou. Obecná část obsahuje aktualizaci údajů uvedených v záměru a další údaje a doklady.

Podrobné informace a odbornou pomoc k Programu poskytují příslušná územní odborná pracoviště Národního památkového ústavu.

- **Program péče o vesnické památkové rezervace, vesnické památkové zóny a krajinné památkové zóny**

Z tohoto programu se poskytují příspěvky na obnovu kulturních památek, které se nacházejí ve vesnických památkových rezervacích a ve vesnických a krajinných památkových zónách. Jde zejména o památky lidové architektury, kterými jsou např. zemědělské usedlosti, chalupy, kapličky a boží muka.

Vlastník kulturní památky žádá o zařazení do programu prostřednictvím územně příslušného odborného pracoviště Národního památkového ústavu vyplněním formuláře návrhu na zařazení do akce obnovy počátkem příslušného roku.

- **Havarijní program**

Z tohoto programu jsou poskytovány finanční příspěvky na záchranu nemovitých kulturních památek v havarijním technickém stavu, jako jsou např. zemědělské usedlosti, chalupy, kostely, zámky, tvrze, městské domy, kaple, technické památky apod. Příspěvky se poskytují zejména na jejich statické nebo celkové stavební zajištění a na opravy krovů a střech (včetně opravy nebo provedení klempířských prací, komínů a hlavní římsy). O tyto příspěvky nemůže žádat stát. Vlastník kulturní památky žádá o zařazení prostřednictvím územně příslušného odborného pracoviště Národního památkového ústavu vyplněním formuláře návrhu na zařazení do akce obnovy počátkem příslušného roku.

Aby vlastník kulturní památky mohl podat žádost o zařazení do programů Ministerstva kultury ČR, musí být splněna podmínka, že daná věc byla prohlášena za kulturní památku. Vlastníci mohou podávat žádosti do více programů Ministerstva kultury ČR současně, ale finanční příspěvky mohou čerpat pouze z jednoho programu. Lze ale sčítat příspěvek poskytnutý z rozpočtu Ministerstva kultury ČR a z rozpočtu krajského úřadu. (Ministerstvo kultury ČR, ©2007b)

Ve všech programech zasedají komise, ať už na Národním památkovém ústavu nebo na Ministerstvu kultury ČR. Tyto komise mají za úkol vybrat akce obnovy a doporučit poskytnutí příspěvku. Pokud vlastník dodá všechny potřebné doklady v pořádku, Ministerstvo kultury ČR vyhotoví rozhodnutí o poskytnutí finančního příspěvku. Tento příspěvek bývá proplacen vlastníkovi kulturní památky po nabytí právní moci tohoto rozhodnutí (15 dnů ode dne převzetí na poště posledního z vlastníků) předem, před předložením faktur za provedené práce na obnově nemovité kulturní památky, a to bezhotovostním převodem na účet příjemce. U všech programů je ale nutná finanční spoluúčast vlastníka (kromě ob-

novy národních kulturních památek v Programu záchrany architektonického dědictví). (Belzová, ©2007)

4.3 Nepřímé finanční zdroje

Jsou poskytovány státem nepřímo prostřednictvím určitých daňových výhod a úlev. Jsou sice jednodušší, ale jednoduchost je na úkor výšky finanční částky. Ta totiž není tak vysoká, jako v případě přímého financování.

4.3.1 Osvobození od daně z nemovitostí

Problematika daní z nemovitostí je upravena zákonem č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitostí. Tato daň je tvořena daní z pozemků a daní ze staveb.

- Daň z pozemků - předmětem platby jsou pozemky na území České republiky vedené v katastru nemovitostí, osvobozuje od této daně pozemky tvořící jeden funkční celek se stavbou památkových objektů stanovených vyhláškou Ministerstva financí České republiky v dohodě s Ministerstvem kultury České republiky, musí se jednat o již výše stanovený pozemek, na kterém je kulturní památka zpřístupněná na základě smlouvy mezi vlastníkem a Ministerstvem kultury České republiky.
- Daň ze staveb - vybírá se ze staveb na území České republiky, osvobozuje od této daně stavby kulturních památek na dobu osmi let, počínaje rokem následujícím po vydání stavebního povolení na stavební úpravy prováděné vlastníkem, stavby památkových veřejně přístupných objektů stanovených vyhláškou Ministerstva financí České republiky v dohodě s Ministerstvem kultury České republiky a také stavby veřejně přístupných památkových objektů ve vlastnictví právnických a fyzických osob prohlášené za kulturní památku, které jsou přístupné z důvodů výchovně vzdělávacích na základě písemné smlouvy uzavřené mezi Ministerstvem kultury České republiky a vlastníkem. (Czech Trade, ©2011a)

4.3.2 Osvobození od daně darovací

Poplatníkem daně darovací je nabyvatel. Od této platby jsou osvobozeny osoby, které bezúplatně získali majetek a řadí se do I. nebo II. skupiny podle zákona 357/1992 Sb., jsou to tedy manželé a příbuzní v přímé řadě. (Czech Trade, ©2011b)

4.3.3 Bezplatná odborná pomoc

Bezplatnou odbornou pomoc poskytuje Národní památkový ústav. V § 32 zákona č. 20/1987 Sb, o státní památkové péči jsou vymezeny pravomoci odborné organizace státní památkové péče. Jeho cílem je bezplatně vykonávat odborné služby pro orgány památkové péče a vlastníky kulturních památek. Národní památkový ústav mimo jiné také zabezpečuje odborný dohled v oblasti památkové péče. Není ale správním orgánem, tudíž nemůže rozhodovat o právech a povinnostech účastníků správních řízení. (Ministerstvo kultury ČR, ©2007a)

4.4 Ostatní zdroje

Pokud se vlastníkově nepodaří získat finanční podporu přímo ani nepřímo, existuje tu další varianta. Většinou se jedná o dary, dotace obce či kraje nebo sponzorství. Jinou možností pro získání nových finančních zdrojů jsou mezinárodní programy určené na podporu památkové péče. Vlastníci se musí pokoušet získávat potřebnou finanční pomoc samostatně a snižovat svoji závislost na veřejných zdrojích. Mohou získávat příjmy např. z vlastní činnosti, pronájmu a ze vstupného. V mnoha případech se ale stává, že se organizace zaměří na maximalizaci příjmů a dalších činností, které památku zatěžují. (Kesner, ©2005)

4.4.1 Finanční mechanismus Evropského hospodářského prostoru/Norsko

Finanční mechanismus Evropského hospodářského prostoru byl založen v roce 2004 třemi nečlenskými státy Evropské unie (Island, Lichtenštejnsko a Norské království). Cílem je snížení sociálních a ekonomických nerovností v Evropském hospodářském prostoru. Na rok 2013 jsou vymezeny tyto prioritní sektory:

- ochrana a management životního prostředí
- změna klimatu a obnovitelná energie
- občanská společnost
- lidský a sociální rozvoj
- ochrana kulturního dědictví
- zachycování a ukládání uhlíku
- ekologické inovace v průmyslu
- výzkum a spolupráce škol
- spravedlnost a vnitřní

- podpora důstojné práce a tripartitního dialogu (Národní agentura pro evropské vzdělávací programy, ©2012)

4.4.2 Program Culture

Program Culture je komunitárním programem Evropské unie na podporu kultury, pro oblasti kulturního dědictví, současného výtvarného umění, performačního a divadelního umění, designu, užitého umění, četby, literatury a překladu.

Program vyplývá z čl. 151 smlouvy ustavující Evropské společenství, který stanoví, že Evropská unie bude přispívat ke kulturnímu rozkvětu členských států, bude respektovat jejich národní a regionální rozmanitost a zároveň zviditelní společné kulturní dědictví.

Celkový rozpočet programu Culture (2007–2013) činí 400 mil. EUR. Žadatelé o příspěvky z tohoto programu mohou být veřejnými i soukromými právníckými osobami, které se zabývají kulturou a nachází se v jedné ze zemí, které se účastní programu. Projekt ale nesmí být ziskový. Žadatelem mohou být tedy města, školy, knihovny nebo kulturní organizace nejrůznějšího typu. O příspěvek nemohou žádat orgány samosprávy.

Programu se účastní tyto země: 27 členských států Evropské unie a 3 státy Evropského hospodářského prostoru/Evropské asociace volného obchodu - Island, Lichtenštejnsko a Norsko.

V rámci programu jsou rovněž udílěna ocenění Evropské Unie pro nejvýznamnější počiny v jednotlivých oblastech kultury – Cena EU/Europa Nostra (kulturní dědictví), Cena Mies(e) van der Rohe (současná architektura), Cena EBBA – European Border Breaker (populární hudba) nebo Cena EU za literaturu. (Národní památkový ústav ČR, ©2012d)

4.5 Novinky ve financování kulturních památek

4.5.1 Projekt Máme vybráno

Institut pro památky a kulturu, o.p.s., připravuje ve spolupráci s Ministerstvem kultury a Národním památkovým ústavem projekt pro majitele a provozovatele památek a historicky cenných objektů. Součástí tohoto projektu je:

- Soutěž veřejných sbírek
- Konference o financování památek
- Prezentace nadací a nadačních fondů

Pořadatelem projektu Máme vybráno je nezisková organizace Institut pro památky a kulturu, o.p.s. Tato organizace se snaží informovat o dění v památkové péči a podporovat činnosti, které rozvíjí kulturu ve společnosti. Hledají finanční zdroje pro aktivity, které se pojí s péčí o kulturní hodnoty České republiky.

Prvním ročníkem celorepublikové soutěže veřejných sbírek na obnovu památek a historicky cenných objektů chce organizace upozornit na získávání financí také z jiných zdrojů, než jsou dotace. Účast v soutěži je bezplatná. Vyhlašovatelé veřejných sbírek mohou získat finanční příspěvek do svých veřejných sbírek. Soutěž ocení ty sbírky, které proběhly úspěšně a pomohly při opravách kulturních památek.

Na konferenci o financování památek se účastníci dozvědí více o dalších způsobech financování obnovy a provozování památek. Budou představeny i příklady z praxe.

Přihlášky se mohou posílat do 29. Května 2012. (Institut pro památky a kulturu, ©2011a)

4.5.2 Státní fond kultury

Ministerstvo kultury začne znovu po 6 letech rozdělovat finance ze Státního fondu kultury. Pro letošní rok je do fondu vyčleněno 20 milionů korun. Projekty přijímá ministerstvo průběžně a žádosti bude vyřizovat do tří měsíců.

První jednání, které se bude zabývat žádostmi, bude 30. května 2012. Formulář žádosti o podporu je vyvěšen na oficiálních stránkách Ministerstva kultury. Oblast podpory z fondu kultury je velmi široká. Podpořit lze různé projekty – vznik, realizaci a uvádění „umělecky hodnotných děl“, vydání knihy či časopisu, péči o kulturní památky a sbírkové předměty. Dále je možné podpořit výstavy, přednášky, propagaci české kultury v zahraničí, pořádání festivalů, kulturní projekty sloužící k rozvíjení kultury národnostních menšin, neprofesionální umělecké aktivity a péči o knihovní fond.

Finanční zdroje Státního fondu kultury tvoří příjmy z autorských práv, z pronájmu nemovitostí, se kterými Státní fond kultury hospodaří, a od letošního roku také příjmy z reklamy na veřejnoprávní televizi – programu ČT2. (Institut pro památky a kulturu, ©2011c)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 MUZEUM KOMENSKÉHO V PŘEROVĚ

Informace uvedené v této kapitole jsem čerpala z výročních zpráv Muzea Komenského v Přerově, které jsou volně přístupné na jejich webových stránkách a také z osobního rozhovoru s vedoucím ekonomického oddělení Muzea Komenského v Přerově.

5.1 O Muzeu Komenského v Přerově

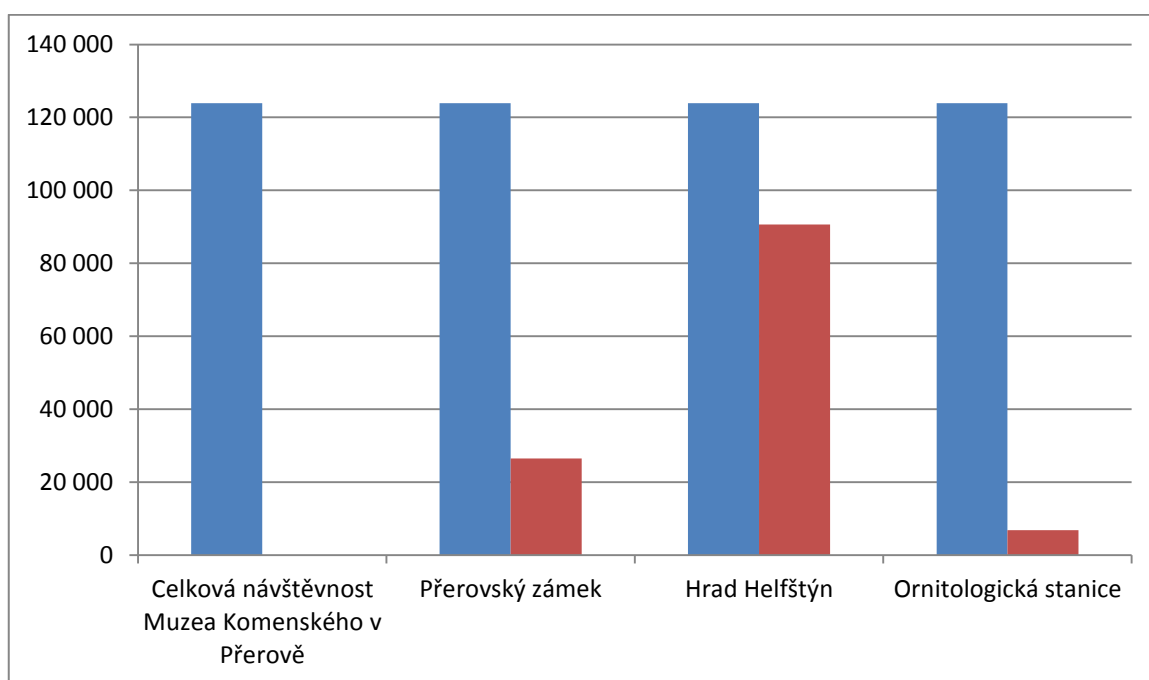
Obrázek 1 Muzeum Komenského v Přerově (Muzeum Komenského v Přerově, ©2012)

Muzeum Komenského v Přerově je příspěvková organizace, která plní funkci muzea ve smyslu ustanovení § 10 odst. 6 zákona č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů. Byla zřízena za účelem získávat, shromažďovat, trvale uchovávat, evidovat, odborně zpracovávat a zpřístupňovat veřejnosti sbírky muzejní povahy. Plní dokumentační, vědecké, umělecké, vzdělávací a kulturně společenské poslání. Odbornou funkci s celorepublikovou i mezinárodní účinností zastává v oblasti dějin školství, ornitologii a prezentaci umění se zaměřením na umělecké kovářství. Muzeum Komenského v Přerově, p. o. působí v oblasti muzejnictví, památkové péče a ochrany přírody. Sídlo Muzea můžeme najít v několika měšťanských domech na malebném Horním náměstí v Přerově. Stálé expozice zámku jsou umístěny na přerovském zámku, kde se také konají zajímavé krátkodobé výstavy i atraktivní kulturní akce. Součástí muzea je středověký hrad Helfštýn v Lipníku nad Bečvou, známý rozvojem tradic uměleckého kovářství, ornitologické stanice ORNIS v Bezručově ulici v Přerově a zámek Přerov. (Muzeum Komenského v Přerově, ©2012c)

5.2 Návštěvnost muzea v roce 2011

V tomto roce navštívilo Muzeum Komenského v Přerově celkem 123 900 návštěvníků, a to včetně jeho poboček, kterými jsou hrad Helfštýn, ornitologická stanice a zámek Přerov. Samotný hrad Helfštýn navštívilo 90 600 lidí. Nejnavštěvovanější byla výstava italského mistra Roberta Giordaniho *Plastiky z ohně*, kterou si nenechalo ujít přes 14 100 návštěvníků hradu. Velký úspěch mělo i jubilejní 30. mezinárodní setkání uměleckých kovářů *Hefaiston*, které přilákalo 11 000 návštěvníků. Stálé expozice, výstavy v přerovském zámku, ale i jiné akce muzea v Přerově přilákaly 26 500 návštěvníků. Nejnavštěvovanější výstavou v roce 2011 byl výstavní projekt *Povídání o mašinkách k 170. výročí příjezdu prvního vlaku na střední Moravu*. Na ornitologickou stanici v roce 2011 zavítalo 6 800 návštěvníků, přičemž nejúspěšnější výstavou zde byla výstava *Život mokřadů aneb Ptáci, máte mokro v práci*.

Pro přehlednost je zde uveden graf návštěvnosti.

Obrázek 2 Porovnání celkové návštěvnosti muzea s návštěvností jeho poboček (Muzeum Komenského v Přerově, ©2012d)

Z grafu je zřejmé, že nejvíce návštěvníků zavítalo na hrad Helfštýn. Z toho vyplývá, že hrad je pro turisty atraktivnějším místem než přerovský zámek nebo ornitologická stanice. Výhodou je každoroční pořádání dvou největších akcí, kterými jsou *Rockový Helfštýn* a *Hefaiston* – festival uměleckého kovářství. Tyto akce vždy přilákají desítky tisíc

lidí. Podle čísel uvedených v grafu č. 1 by nejvíce financí, které muzeum Komenského na svůj provoz dostává, mělo směřovat právě hradu Helfštýn, ve kterém se skrývá obrovský potenciál. Skutečnost je ale taková, že zástupci muzea přerozdělují finanční prostředky jinak.

5.3 Hospodaření Muzea Komenského v Přerově za rok 2011

Pracovníci Muzea Komenského hodnotí rok 2011 kladně. Podařilo se jim obrátit negativní výsledek hospodaření, který v předchozím roce skončil ztrátou. Díky intenzivním opatřením vedoucím k posílení příjmů a omezení výdajů byl již v roce 2011 výsledek hospodaření Muzea Komenského v Přerově zase kladný.

Výsledek hospodaření po zdanění činil 503.000,-Kč.

Převážná část prostředků Muzea Komenského je získávána z dotací od různých subjektů. Dotace na celkový provoz muzea činily tento rok 19.148.816,-Kč. Z toho:

- od zřizovatele, kterým je Olomoucký kraj, získalo muzeum přibližně 18.000.000,-Kč
- od Ministerstva kultury ČR 50.000,-Kč
- od Grantové agentury ČR cca 450.000,-Kč
- od Statutárního města Přerov 300.000,-Kč
- Olomoucký kraj – oddělení cestovního ruchu – dotace na projekt *Hefaiston* 150.000,-Kč

Z výše uvedených čísel je patrné, že má muzeum více donátorů, kteří financují jeho provoz.

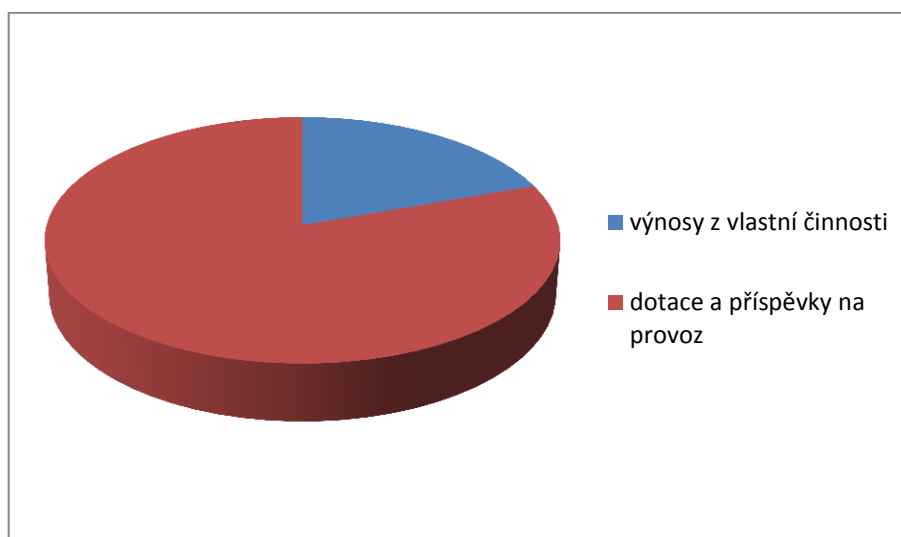
Výnosy z vlastní činnosti dosáhly tento rok celkem 4.600.000,-Kč. Z toho:

- tržby za vstupné 3.092.070,-Kč
- pronájmy 321.300,-Kč
- komisní a muzejní prodej 656.561,-Kč
- ostatní 334.644,-Kč
- Ostatní výnosy 246.585,-Kč
- Celkem výnosy 23.799.979,-Kč

- Náklady na mzdy a odvody (51 pracovníků) 14.117.638,-Kč
- Fixní režijní náklady (odpisy + energie) 2.277.662,-Kč
- Zůstatek na provozní náklady, materiál a služby celkem 6.901.377,-Kč
- Celkem náklady 23.296.677,-Kč

Poměr výnosů z vlastní činnosti a dotací a příspěvků na provoz:

Výnosy z vlastní činnosti	4.651.162,-Kč
Dotace a příspěvky na provoz	19.148.816,-Kč
<hr/>	
Výnosy celkem	23.799.979,-Kč

Obrázek 3 Poměr výnosů z vlastní činnosti a dotací a příspěvků na provoz (Muzeum Komenského v Přerově, ©2012d)

Z grafu lze vyčíst, že Muzeum Komenského by se bez dotací a příspěvků jiných subjektů neobešlo. Dotace tvoří největší část příjmů muzea. Proto jsou dotační programy, příspěvky ministerstev a jiných subjektů velmi důležité pro chod památek a péči o ně. Zástupci muzea by se měli více zasazovat o získávání prostředků od dalších (výše uvedených) subjektů. Navrhují zvýšit počet akcí, pořádaných pro veřejnost a zvýšit tak atraktivitu destinace pro turisty, kteří zaplacením svého vstupného tvoří část příjmů muzea.

6 HRAD HELFŠTÝN

Obrázek 4 Hrad Helfštýn (Muzeum Komenského v Přerově, © 2012)

Většinu informací, které jsou uvedeny v této kapitole, jsem čerpala z výročních zpráv Muzea Komenského v Přerově, které jsou volně přístupné na jejich webových stránkách, ale také z osobního rozhovoru s kastelánem hradu Helfštýn.

6.1 Historie hradu Helfštýn

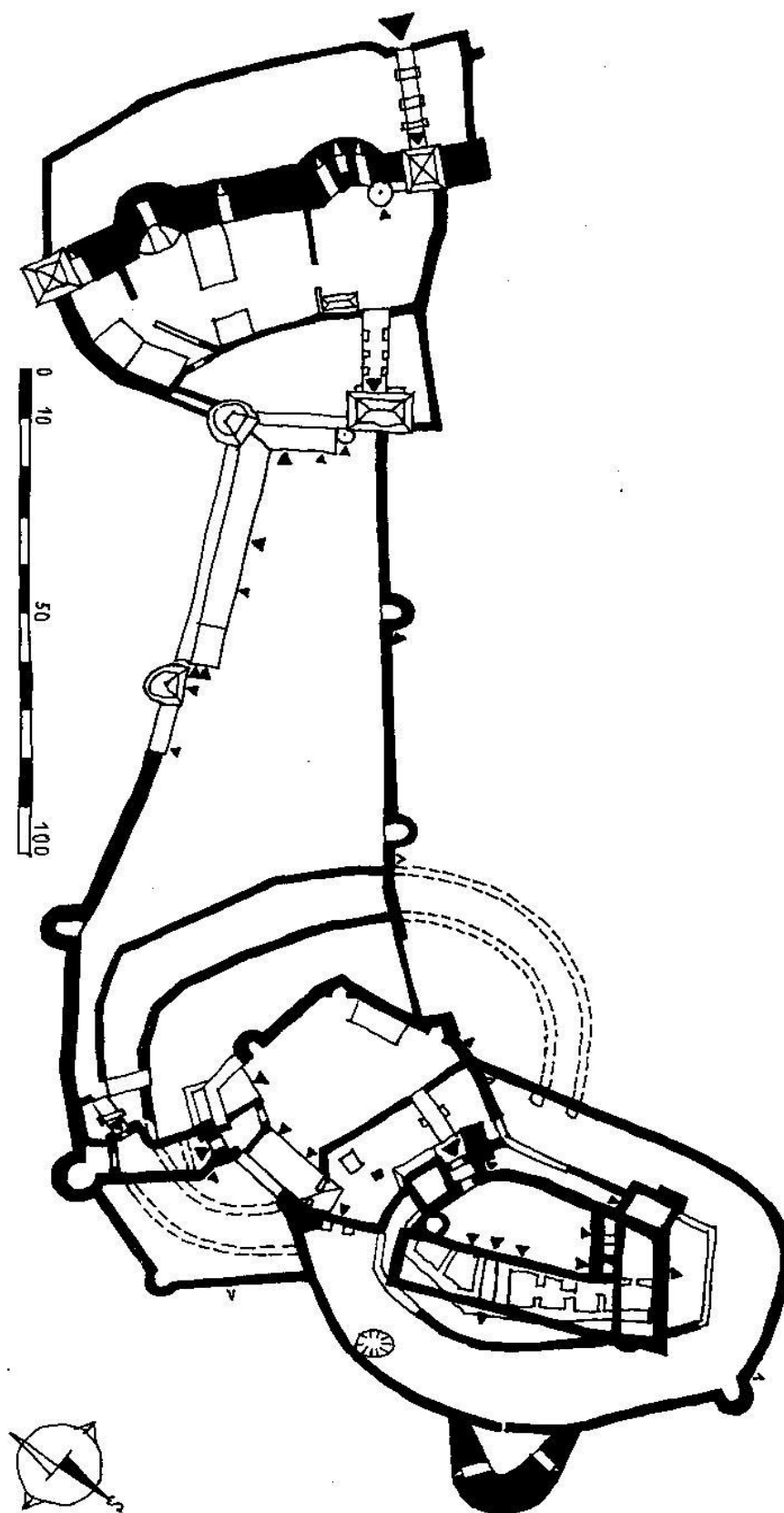
Podle pověsti byl hrad Helfštýn založen ve 13. století, ve kterém bylo založeno i celé město Lipník nad Bečvou. Skutečnost je ale jiná. Hrad Helfštýn protiprávně postavil Friduš z Línavy někdy mezi léty 1306-1312. Držitelé drahotušského panství stavbě nezabránili jen díky dlouho rozvodněné řece Bečvě, která hrad chránila před jejich zásahem. Správný název hradu je pouze Helfštejn (z německého Helfův kámen), avšak dnes je oficiálním názvem Helfštýn. Helfštejn se používá už jen v historickém kontextu. Poté se o hradu dlouho nic nevědělo až do roku 1312, kdy helfštejnské panství získal Vok z Kravař, který i se svými potomky Helfštejn rozšiřovali a přestavovali. Hrad se změnil v reprezentativní hlavní rodové sídlo. Kromě druhého paláce a nové parkánové zdi vybudovali tzv. Kravařské předhradí s mohutným obezděným příkopem. Další předhradí vybudoval Vilém z Pernštejna v 80. letech 15. století. Jan Bohatý z Pernštejna hrad také zdokonaloval. Ve 20. letech 16. století přistavěl mohutnou štítovou zeď, která měla chránit vnitřní hrad proti dělostřelecké palbě z ploché přístupové šíje a současně poskytnout ochranu vlastnímu

dělostřelectvu. Za Dietrichštejnů ve dvacátých letech 17. století přibylo ještě rozsáhlé barokní valové opevnění, hrad už ale zůstal jen pevností. Přestože se ve třicetileté válce osvědčil, byl v roce 1656, jako mnoho jiných hradů, zbořen, aby se nemohl stát oporou nepřátel. Demoliční práce byly sice zahájeny, ale nebyly dokončeny a pevnost byla udržována až do poloviny 18. století. Kolem poloviny 19. století docházelo k prvním opravám a úpravám pro turistické účely. Dalšími úpravami po celé 20. století získal hrad dnešní podobu částečně zrekonstruované a částečně staticky zajištěné mohutné pevnostní zříceniny, která každý rok díky bohatému programu přiláká desetitisíce návštěvníků. Rekonstrukční práce ale stále pokračují. (Dvořáček, ©2002, s. 112-116)

6.2 Popis hradu Helfštýn

Hrad Helfštýn je od Lipníka nad Bečvou vzdálen přibližně čtyři kilometry. Tím, že se tento hrad nachází na kopci mezi lesy, připomíná středověké sídlo, které je ukryté před civilizací. Opak je ale pravdou. Snadnou dostupnost k hradu zajišťuje silnice, která je zakončena parkovištěm. To je situováno sto metrů od vstupní brány hradu. Hrad Helfštýn má charakter rozsáhlé pevnostní architektury se šesti branami, řadou věží a budov. Jednotlivé architektonické útvary vznikaly od počátku 14. století. Můžeme zde spatřit celou škálu uměleckých slohů. Je to především kvůli častým přestavbám, ale i kvůli záměrnému poboření v roce 1656. Vliv na stavební vývoj měli i významní držitelé Helfštýna.

V současné době je Helfštýn přirozeným kulturním centrem regionu a známým místem každoročního mezinárodního setkání uměleckých kovářů – festival *Hefaiston*, se stálou expozicí. K tomu, aby se hrad Helfštýn stal světově uznávaným střediskem uměleckého kovářství, směřují také soustavně probíhající rekonstrukční práce. (Hrady.cz, ©2002)

Obrázek 5- Půdorys hradu Helfštýn (materiály poskytnuté kastelánem hradu)

6.3 Kovářství na Helfštýně

Obrázek 6 Umělecké kovářství (Muzeum Komenského v Přerově, ©2012)

Umělecké kovářství na hradu Helfštýn vzniklo již v roce 1982. Původně se tu měla střídat různá umělecká řemesla, ale úspěch prvního ročníku vedl ke vzniku tradice a už v dalším roce se setkání pod názvem *Hefaiston* stalo mezinárodním. Poslední srpnový víkend sem každý rok sjíždějí umělci kováři z celé republiky i ze zahraničí, aby ukázali svá umění, vyměnili si zkušenosti mezi sebou ale i teoretiky oboru. Díky tomu se v průběhu 27 let stal hrad Helfštýn světovým centrem uměleckého kovářství. K posílení tradice *Hefaistonu* byly postupně rozšiřovány aktivity v tomto oboru a také rekonstrukční práce na některých stavbách byly tímto motivovány.

V letech 1986-1987 byla vybudována stálá expozice uměleckého kovářství v suterénu paláce, rozšířená v roce 1999 o expozici historické mincovny s replikami renesančního strojového vybavení. V roce 1988 byla rekonstruována kovárna na třetím nádvoří, kde také vzniklo v roce 1998 Kovářské studio s ateliérem a knihovnou v rekonstruované budově bývalé pekárny. Mezinárodní setkání uměleckých kovářů – *Hefaiston* byl od roku 1989 rozšířen o Kovářské fórum a od roku 1999 o kovářské kurzy probíhající pod vedením prof. A. Habermanna. Navíc zde vznikly významné plastiky, které Alfred Habermann se svými spolupracovníky vytvořil pro Univerzitu Palackého v Olomouci (r. 2002) a plastiku *Hefaiston* instalovanou v rakouském Grestenu v r. 2004. Hrad Helfštýn průběžně vytváří sbírkový fond z oboru uměleckého kovářství. Exponáty do sbírek získává nákupem významných exponátů, demonstracemi při *Hefaistonu* a tvorbou skulptur na Kovářských fórech. Mezi významné přírůstky, které Muzeum Komenského zakoupilo, patří např. skulptura Prométheus z roku 2002 nebo Kovaná šachová hra z roku 2008. Soubor šachových figur

byl zapsán do knihy českých rekordů, jako největší funkční kované šachy. (Muzeum Komenského v Přerově, ©2002b)

6.4 Obecně prospěšná společnost Hrad Helfštýn

Obecně prospěšná společnost (dále i OPS) Hrad Helfštýn je registrovaná v obchodním rejstříku Ministerstva spravedlnosti ČR. Jejím hlavním cílem je propagovat hrad Helfštýn na všech úrovních, pomáhat mu po provozní a finanční stránce a zajišťovat funkce, které nejsou v silách a možnostech příspěvkových organizací.

Hlavní náplní práce členů OPS je získávání dotací a grantů. Zástupci této společnosti oslovují potenciální sponzory a tím přispívají k rozvoji hradu. Tuto práci dělají ve svém volném čase, bez jakéhokoliv finančního ohodnocení. Spolupráce této společnosti s hradem Helfštýn napomáhá k získávání řady finančních a hmotných prostředků nejen na rekonstrukční práce, ale i na podporu kulturních akcí. V roce 2011 OPS Hrad Helfštýn například podpořila projekt rekonstrukce tzv. Černé kuchyně neboli rekonstrukce poděbradské bašty na palácovém nádvoří. Mezi její další činnosti spadá i spolupořádání společensky významného Hradního bálu.

Hlavní náplň práce:

- pořádání sbírek a tombol na rekonstrukci a údržbu hradu Hefštýn,
- vybudování kulturního, turistického a společenského centra Moravy a Slezska na Helfštýně,
- zajišťování činnosti Hnutí Brontosaurus a dalších subjektů při práci na hradu,
- zajišťování činnosti Světového centra pro umělecké zpracování kovů na hradu,
- zpracovávání projektové dokumentace s dopadem na hrad Helfštýn a jeho okolí,
- organizační zajištění prací na hradu.

Další činnosti:

- zprostředkovatelská činnost v oblasti obchodu a služeb,
- poradatelská činnost v oblasti kultury,
- reklamní a propagační činnosti,
- průvodcovská činnost. (Muzeum Komenského v Přerově, ©2012a)

7 FINANCOVÁNÍ HRADU HELFŠTÝN

7.1 Přehled oprav hradu Helfštýn za období 2004-2009

Tabulka 1 Přehled oprav hradu Helfštýn za období 2004-2009 (Muzeum Komenského v Přerově, ©2012d)

ROK	AKCE	CENA V TIS. Kč
2004	oprava vnějšího zdiva bašty	482
2004-2005	oprava zdiva okružní hradby úsek 36-2, 36-3	821
2006	oprava zdiva okružní hradby úsek 36-4	449
2006-2007	oprava zdiva severní příkopové hradby druhého příkopu úsek 10-1, 10-2	325
2007	oprava zdiva severní hradby druhého dvora úsek 14-1	383
2007	oprava zdiva severní hradby druhého dvora úsek 14-2	115
2008	oprava zdiva severní hradby druhého dvora úsek 14-3, 14-4	513
2009	- oprava zdiva hradby třetího příkopu úsek 20-7	389
	- oprava jihovýchodní části střechy budovy na druhém nádvoří	228

V tabulce jsou uvedeny rozsáhlejší opravy a rekonstrukce, které proběhly na hradu Helfštýn v letech 2004-2009. Ke každé akci je uvedena i částka, která na tyto opravy byla vynaložena. Menší část financí si na každou opravu musel Helfštýn získat svou vlastní činností. Větší část byla financována dotacemi poskytnutými Ministerstvem kultury ČR, dotacemi od svého zřizovatele, kterým je Olomoucký kraj a sponzorskými příspěvky.

7.2 Hrad Helfštýn v roce 2010

Návštěvnost hradu Helfštýn pro rok 2010 byla ovlivněna hlavně nepříznivým stavem počasí, v měsících květen a červen. Pracovníci zaznamenali pokles o 27%. Za původce tohoto trendu jsou označovány povodně na řece Bečvě, která protéká v blízkosti hradu Helfštýn. Vlivem této přírodní katastrofy zaznamenaly celkové příjmy hradu v roce 2010 mírný pokles.

I přes tyto komplikace byla během roku realizována řada rekonstrukcí a oprav. První z nich je oprava zdiva poprsníku Široké hradby, na kterou hrad Helfštýn obdržel příspěvek od Olomouckého kraje. Celá oprava byla vyčíslena na částku 244.000,-Kč. Dále prošla rekonstrukcí jihovýchodní část střechy budovy na druhém nádvoří za 151.000,-Kč. Další opravy se týkaly už jen oprav zdiva, a to konkrétně opravy zdiva Kravářské hradby za 85.000,-Kč a její bašty za stejnou cenu. Jako poslední uvádím opravu zdiva v Psinci v hodnotě 15.000,-Kč. Poměrná část ceny všech rekonstrukcí byla uhrazena správou hradu Helfštýn, zbývající část byla financována z prostředků Olomouckého kraje a Muzea Komenského v Přerově.

Negativem tohoto roku bylo také to, že se nerealizoval připravený odprodej trafostanice pod hradem Helfštýnem. Pokud by byl tento odprodej realizován, byla by polovina získaných prostředků použita na novou expozici archeologie na hradu Helfštýn.

V tomto roce se naopak podařilo realizovat a vlastními silami zadministrovat další investice Olomouckého kraje. Investice byly použity na nové webové stránky a vizuální styl, počítačový server, nové výstavní vitríny a nákup nového vozidla pro Helfštýn.

7.3 Hrad Helfštýn v roce 2011

Z výroční zprávy Muzea Komenského v Přerově jsem vyčetla, že rok 2011 byl pro hrad velmi pozitivním rokem. Největší podíl na tom nese skutečnost, že po celou sezónu bylo pěkné počasí, které ovlivnilo veškeré aktivity pořádané správou hradu. Pěkné počasí také vylákalo k návštěvě hradu daleko více lidí než v předchozím roce. Celková návštěvnost hradu se za rok 2011 vyšplhala až na 90 317 návštěvníků.

Tak jako každý rok se nejvíce návštěvníků objevilo na tradičně pořádaném mezinárodním setkání uměleckých kovářů *Hefaiston*. Poslední srpnový víkend se na umělecké kováře přijelo podívat udivujících 11 000 lidí. Toto setkání patří mezi nejvýznamnější akce pořádané na hradu Helfštýn, a právě proto se na něj klade největší pozornost a je i kvalitně při-

praveno. Mezi další akce, které se v roce 2011 povedly, patří i tradičně pořádané Velikonoce s doprovodným programem, Festival vojenské historie, Author Šela Marathon či Rockový Helfštýn. Veřejnost byla nadšená i novinkami v oblasti akcí, jako agility show „Hafani na Helfštýně“ nebo přehlídka žonglérů „Hradní kejkle“.

V tomto roce byla také pořádaná anketa 7 divů Olomouckého kraje, kde se hrad Helfštýn může pyšnit krásným 5. místem.

Velmi důležitá je údržba a obnova hradu. Ze zajišťovacích stavebních prací stojí určitě za zmínku přespárování poloviny úseku hradby třetího příkopu. Co se týče obnovy kulturní památky, největší pozornost byla věnována úpravám prostoru poděbradské bašty na palácovém nádvoří. Vznikla zde nová elektrifikace, osvětlení, byla položena půdovková dlažba a na ni osazena masivní kovaná konzola, která poskytne zázemí nejcennějšímu kamenickému artefaktu, tzv. pernštejnské nápisové desce z roku 1480.

Tyto akce by se neuskutečnily, nebýt výrazných příspěvků donorů a sponzorů, kterými jsou především Obecně prospěšná společnost Hrad Helfštýn, Narex s. r. o. a JUDr. Tomáš Vrána. Nejvýznamnější podporu získala správa hradu od svého zřizovatele, jímž je Olomoucký kraj. Ten podpořil hlavně Hefaiston a rekonstrukci poděbradské bašty. Tím vznikl nový prostor pro expozici Archeologie na hradu Helfštýně. V tomto roce také Obecně prospěšná společnost Hrad Helfštýn účelově převedla finanční dar 100 000 Kč na rekonstrukci nové expozice „Archeologie na hradu Helfštýn“. Olomoucký kraj dále uvolnil přes 600 000,-Kč na částečné odlesnění porostů kolem hradu, které zabírají celkově 1,41 hektarů. Tyto peníze vyčlenil kraj proto, aby byla památka více viditelná a přístupná, protože tyto lesní porosty neumožňovaly hradu Helfštýn důstojnou propagaci, silueta hradu by v krajině zanikla a ztratila svou dominanci. Záměrem krajského úřadu v Olomouci bylo hlavně zviditelnit hrad Helfštýn z pohledu od Moravské brány, zejména z komunikace I/47, dálnice D 47 a železniční trati v úseku Lipník nad Bečvou – Hranice, a tím zvýšit celkový zájem turistů o tuto památku.

Největším zklamáním byl v tomto roce neúspěch grantu v rámci projektu Culture. K dosažení tohoto dotačního titulu nechybělo *Hefaistonu* mnoho. Dalším negativem tohoto roku je postupný pokles zájmu odborné veřejnosti o kovářské kurzy, které jsou pořádány každý rok. V tomto roce byl ze tří nabízených kurzů obsazen pouze kurz Výroby náradí.

7.4 Hrad Helfštýn v roce 2012

Během zimy se na hradu, kromě výstav uměleckého kovářství, mnoho akcí neuskutečnilo. Hrad se pro veřejnost otevírá vždy na začátku dubna každého roku. První opravy hradu tedy začaly už na začátku měsíce dubna. Jednalo se o opravu mostů, které byly v havarijním stavu. Stavebníci sundali most, který vedl návštěvníky na palácové nádvoří. Po jeho rekonstrukci se pustili i do opravy mostu nad druhým hradním příkopem. Tyto práce trvaly přibližně měsíc, a proto museli turisté počítat s omezením na návštěvnické trase. Památka totiž i přes rekonstrukce nebyla uzavřena. Oprava mostu u palácového nádvoří omezila turistům vstup na toto palácové nádvoří, ale také vstup na expozice historické mincovny. Z tohoto důvodu se správa hradu rozhodla snížit vstupné.

Na tuto opravu, která trvala přibližně do půlky dubna, navázala rekonstrukce druhého mostu, který odděluje první a druhé nádvoří. Největší komplikace pro turisty ale zapříčinila oprava mostu nad druhým hradním příkopem. Za mostem se totiž nacházela pokladna hradu. Správa hradu proto musela vybudovat provizorní pokladnu u výpadní branky na druhém nádvoří. Návštěvníci tedy museli procházet kolem hradby asi 200 metrů k boční branice, kterou do hradu během rekonstrukcí vstupovalo. Komplikace to byla hlavně pro maminky s kočárky a pro handicapované.

Na to, že jsou mosty v havarijním stavu, se přišlo při pravidelných kontrolách, které provádí Muzeum Komenského. Na rekonstrukci těchto mostů dostal hrad příspěvek od Olomouckého kraje v hodnotě 840 tisíc korun, ale náklady na opravu mostů se pohybovali kolem 900 tisíc korun. Proto musela správa hradu zbývající finance najít ve svém rozpočtu. (Institut pro památky a kulturu, © 2012b)

Pro tento rok chystá správa hradu ještě další opravu, a to přespárování úseku hradby ve třetím příkopu. Dotaci na tuto opravu poskytne Olomoucký kraj.

Pokud se nepodaří postupovat v aktivitách spojených se snahou o zastřešení hradního paláce, bude správa hradu usilovat o získání prostředků z fondů Záchraný kulturního dědictví či havarijního fondu na záchranu architektonického dědictví. Pro tento rok uvolnil Olomoucký kraj z investičního fondu 500.000,-Kč na vytvoření projektových podkladů pro zastřešení paláce.

7.5 Výhledový plán údržby, oprav a rekonstrukcí na hradu Helfštýn

Plán na roky 2013 a 2014 není zatím dokončen. Materiál neprošel schvalovacím procesem na ředitelství Muzea Komenského v Přerově, a proto uvádím plánované projekty pouze obecně. V těchto letech je naplánováno přesunutí pokladny do I. brány, spárování vnějšího obvodu hradby při tzv. Hladomorně, nátěry střešních konstrukcí, rekonstrukce I. a III. mostu a revitalizace severní palácové terasy.

Z osobního rozhovoru s kastelánem hradu jsem se dozvěděla, že kromě každoročních průběžných prací týkajících se údržby a oprav architektury a provozních zařízení je nutné počítat s následujícími pravidelnými generálními opravami:

- Výměna trámů v mostech (4 mosty) první a druhý most 1x za 5 let, třetí a čtvrtý most 1 x za 10 let.
- Nátěry šindelových střech – nejméně 1x za 5 let.
- Studna a rozvody – výměna systému trubek vrtu studny – 1x za 5 let; vyčištění vrtu proplachováním – 1x za 10 let; vyčištění vodojemu – 1 x ročně.
- Obnova eventuálně výměna venkovního posezení (lavice, stoly) – 1x za 10 let.
- Obměna výhni a lapačů kouře na třetím nádvoří – 1x za 5 let

V těchto letech správa hradu také plánuje zajistit nákupy investičního charakteru (automobil do pěti let a traktorek do deseti let).

Mezi rozsáhlejší plánované rekonstrukce mohou zařadit rekonstrukci paláce a dostavbu komplexu věží čtvrté brány. Rekonstrukci paláce i budovy čtvrté brány lze po zpracování prováděcího projektu a zajištění všech povolení a výběrového řízení zahájit do 5 let. Realizací navrhovaných rekonstrukcí dojde k možnosti většího využití interiérových prostor a nových prohlídkových tras. Vznikne tak prostor pro zřízení archívu a suterén paláce bude nově využit na stálou expozici historického a stavebního vývoje hradu (archeologické nálezy, architektonické prvky, kopie historických map, grafik a pohlednice, model hradu apod.). Tato stálá expozice by měla být součástí základní prohlídky s průvodcem.

7.6 Zhodnocení financování hradu Helfštýn

V této kapitole je uvedena SWOT analýza hradu Helfštýn. Pojem SWOT analýza znamená vyhodnocení silných (Strengths) a slabých (Weaknesses) stránek, ale také příležitostí (Opportunities) a hrozeb (Threats). Díky tomu je možné komplexně vyhodnotit fungování subjektu, nalézt problémy nebo nové možnosti růstu.

Tabulka 2 Swot analýza hradu Helfštýn (vlastní zpracování)

Silné stránky (Strengths)	Slabé stránky (Weaknesses)
<ul style="list-style-type: none"> - Prodej propagačních materiálů, brožurek, průvodců a pohledů - Každoročně pořádané akce pro veřejnost (Rockový Helfštýn, <i>He-faiston</i>) - Pořádání novinek pro veřejnost - Kurzy uměleckého kovářství - Historický podtext - Příjemný vzhled - Výborně naplánované rekonstrukce v průběhu dalších let, které by mohly navýšit návštěvnost hradu 	<ul style="list-style-type: none"> - Nedostatečná příprava a následné nesplnění podmínek pro získání dotace z projektu Culture - Neadekvátní informovanost veřejnosti o akcích a pronájmech prostorů na hradu Helfštýn - Nedostatečná struktura zaměstnanců v oblasti podávání žádostí o dotace z Evropské unie či jiných programů - Nevyhovující stav objektu, nutnost častých rekonstrukcí a oprav
Příležitosti (Opportunities)	Hrozby (Threats)
<ul style="list-style-type: none"> - Využití zdrojů z operačních programů, zejména z Integrovaného operačního programu a Regionálního operačního programu Střední Morava - Využití sponzorských darů a příspěvků - Čerpání dotací na opravy z programu Ministerstva kultury - Pronájem prostoru 	<ul style="list-style-type: none"> - Zastavení toků dotací - Ekonomická krize, která by mohla snížit návštěvnost hradu a tím také snížit příjmy ze vstupného - Napadení přírodními živly - Sesuv půdy - Snížení počtu návštěvníků

Objekt hradu Helfštýn je ve špatném technickém stavu a vyžaduje neustálé opravy a rekonstrukce. Každý rok tedy musí správa hradu vynaložit část svých prostředků právě na tyto práce, aby zachovala kulturní dědictví objektu. Kvůli stálým opravám pak nezbývá dostatek financí na pořádání kulturních akcí pro veřejnost.

Hlavní příčinou je skutečnost, že muzeum Komenského v Přerově nemá dostatek zaměstnanců, kteří by se starali o finanční zabezpečení všech částí, které pod toto muzeum spadají.

Slabou stránkou hradu, ale i celé organizace, jsou nepřehledné webové stránky a malá informovanost veřejnosti o celkovém dění v této organizaci.

Dalším problémem je, že se hrad dostatečně nevěnuje propagaci. Prodává brožurky, průvodce a pohledy, bohužel jen v malé míře.

Naopak za velmi silnou stránkou hradu považují každoroční pořádání mezinárodního festivalu uměleckého kovářství s názvem *Hefaiston*, kterého se účastní vysoký počet lidí. Na základě toho byly vytvořeny kurzy uměleckého kovářství, které bohužel nejsou dostatečně propagovány, a proto je jejich návštěvnost velmi malá.

Kladně hodnotím také naplánované rekonstrukce paláce a budovy čtvrté brány, díky kterým vznikne prostor pro další výstavy a vznikne nová prohlídková trasa pro turisty. Tímto, by si hrad Helfštýn mohl zajistit větší návštěvnost.

8 VLASTNÍ NÁVRHY NA ZLEPŠENÍ FINANČNÍ SITUACE HRADU HELFŠTÝN

Na základě vyhodnocení stávající finanční situace hradu Helfštýn, zde uvádím pár návrhů, které by situaci mohly zlepšit.

Vzhledem k výše uvedenému problému s nedostatečným počtem zaměstnanců, kteří by se starali o finanční zabezpečení subjektu, navrhuji vytvořit tým lidí, který bude mít na starosti plnění podmínek pro získávání dotací a podávání žádostí o dotace do programů, které jsou uvedeny v teoretické části, šance na jejich získání by byla daleko větší. Hrad Helfštýn by si tak mohl dovolit více oprav a rekonstrukcí, a tím zvýšit svou atraktivitu. Mohlo by být pořádáno více akcí pro veřejnost, a to by přilákalo turisty jak z tuzemska, tak i ze zahraničí.

Tyto práce, které zde popisuji, zajišťuje již OPS Hrad Helfštýn. Této obecně prospěšné společnosti jsem se podrobně věnovala v teoretické části. Kvůli tomu, že za tuto práci nedostávají pracovníci OPS platové ohodnocení, není výsledek takový, jaký je potřeba. Aby byla práce efektivní, potřebuje muzeum najmout zaměstnance, kteří budou platově ohodnoceni a svou práci tak budou vykonávat naplno. Teprve poté by bylo možné získat dotace i z jiných programů k tomu určených.

Ideální by bylo sestavit tým, který se bude skládat ze čtyř lidí, z toho jeden z nich by vykonávat vedoucí funkci. Každý člověk by měl na starost jednu část muzea. Vedoucí by poté jejich práci kontroloval. Pokud by jejich práce opravdu odpovídala požadavkům, jejich přijetí by se velmi vyplatilo.

Dále navrhuji, aby se hrad zabýval více marketingovou činností.

To zahrnuje:

- zkvalitnění webových stránek (přehlednost, design),
- poskytnutí více informací o akcích pro veřejnost (plakáty, letáčky),
- propagace hradu v rádiu, místním tisku a televizi,
- nabízení svých prostorů k pronájmům pro soukromé firmy i jednotlivce.

8.1 Další možnosti financování hradu Helfštýn

V této kapitole uvádím další možnosti financování, které hrad i celá organizace doposud nevyužila.

8.1.1 Strukturální fondy

Pro financování ochrany kulturních památek by hrad Helfštýn mohl využít strukturálních fondů, a to konkrétně Integrovaného operačního programu a Regionálního operačního programu Střední Morava. Ze strukturálních fondů by mohl získat dotace na opravy či rekonstrukce, ale i na pořádané akce pro veřejnost.

Regionální operační program Střední Morava spadá mezi regionální operační programy v cíli Konvergence a je pro něj vyčleněno 657.390.000 €, což činí přibližně 2,46% veškerých prostředků určených z fondů EU pro Českou republiku. Z českých veřejných zdrojů má být navíc financování programu navýšeno o dalších 116.010.000 €. Z tohoto programu mohou být podpořeny projekty týkající se rekonstrukcí a oprav kulturních památek. (Ministerstvo pro místní rozvoj, © 2012)

Integrovaný operační program spadá mezi operační programy v cíli Konvergence. Celková alokace činí 1.580.000.000 €, což je 5,82% z celkového objemu prostředků ze strukturálních fondů určených v tomto období pro Českou republiku. IOP je financován z Evropského fondu pro regionální rozvoj (ERDF), příspěvek z ERDF je podle obecného nařízení maximálně 85% celkových způsobilých veřejných výdajů, minimální hranice spolufinancování z národních veřejných zdrojů je nejméně 15% celkových způsobilých veřejných výdajů. Integrovaný operační program podporuje projekty cestovního ruchu a kulturního dědictví. (Centrum pro regionální rozvoj ČR, ©2012)

8.1.2 Finanční mechanismus EHP/Norsko

Hrad Helfštýn by také mohl využít dotací z programu Finanční mechanismus Norsko. Šance na její získání je sice mizivá, ale pokud by se hrad opravdu pokoušel splnit podmínky pro její získání, byla by tato dotace reálná. Hrad by si tím zajistil další příspěvky na opravy, rekonstrukční nebo restaurátorské práce.

Obecné informace o tomto programu uvádím v teoretické části mé práce. Z Finančních mechanismů Evropského hospodářského prostoru a Norska, známých také jako „Norské fondy“, bylo v letech 2004–2009 podpořeno celkem 133 projektů a několik stovek subprojektů v rámci čtyř programů a pěti blokových grantů celkem za 104.600.000 €. Nejvíce

je s Finančními mechanismy spojována obnova kulturních památek, významná část prostředků však přispěla také k podpoře neziskového sektoru, vědy a výzkumu, rozvoji biodiverzity, zkvalitnění zdravotní péče či vybudování nebo úpravám zařízení pro školní či předškolní děti a seniory.

8.1.3 Pronajímání, sponzorství a dary

Tato podpora není příliš velká, ale pokud by hrad více pronajímal svůj prostor, určitě by mu to finančně pomohlo. Prostor hradu je perfektní pro:

- pořádání koncertů, jarmarků či různých oslav
- historické hry (šerm, lukostřelba)
- skupiny, které se zabývají RPG hrami
- filmové tvůrce, kteří by více proslavili hrad a jeho okolí
- skupinové hry (paintball, cyklistické a turistické dny, hry pro děti)

Proto navrhuji, aby se hrad snažil pořádat alespoň některé z výše uvedených aktivit, určených pro veřejnost. Díky těmto aktivitám se stane oblíbenějším v očích turistů, kteří se na hrad velice rádi vrátí.

U sponzorství je to složitější. Hrad se musí snažit hlavně o to, aby si udržel stávající sponzory. Zároveň je ale potřeba, aby hledal sponzory nové. Pokud by hrad zvýšil svou atraktivitu pořádáním výše uvedených společenských akcí, které by přilákaly více turistů, mohli by se mezi nimi najít další potenciální sponzoři, kterým se život na hradu zalíbí.

ZÁVĚR

Financování a péče o kulturní památky je velmi složitý, ale také velmi důležitý proces. Kraje i města by měly mít zájem na tom, aby se památky udržovaly v dobrém stavu a byly tak atraktivní pro širokou veřejnost. Při pořádání festivalů, koncertů nebo poutí v blízkosti kulturní památky, které mají za následek podporu rozvoje cestovního ruchu v dané oblasti, by se zástupci municipalit měli zasazovat o zajištění snadné dostupnosti objektu a kvalitního stravování či ubytování v jeho okolí. Organizování různých aktivit v rámci působnosti památky tak pozvedne význam města i celého kraje.

Na základě získaných informací o financování kulturních památek, které popisují v teoretické části, se domnívám, že systém poskytování příspěvků a dotací je poněkud složitý a nepřehledný. Vlastníkům, kteří nejsou sami schopni finančně zabezpečit kulturní památku, situaci vůbec nezlehčují. Proto navrhuji, aby město či kraj pořádal vzdělávací kurzy a semináře pro ty, kteří se o dotace zajímají. To by mohlo zamezit problémům, které vlastníci kulturních památek s jejich financováním mají.

V praktické části jsem se zabývala financováním konkrétní památky, kterou je hrad Helfštýn. Po vyhodnocení všech informací, které jsem o provozu hradu získala, se domnívám, že systém financování hradu je velmi zanedbaný, a proto je potřeba jej zlepšit. Slabou stránkou Muzea Komenského v Přerově, pod který hrad spadá, je skutečnost, že se muzeum málo snaží získat finanční prostředky z vlastní činnosti i z programů k tomu určených.

Navrhuji proto v kapitole 8 řešení v podobě pronájmu prostor objektu, možnost dofinancování hradu z fondů Evropské unie a z programu EHP/Norsko, zlepšení marketingové komunikace, tvorbu týmu specialistů se zaměřením na tvorbu žádostí o potenciální možnosti financování a zvyšování atraktivity hradu za účelem získání nových sponzorů ze strany soukromých subjektů.

Zachování kulturního dědictví je velmi důležité pro naši společnost. Kulturní památky nám ukazují historický vývoj našeho státu, a proto bychom se je měli snažit udržovat v dobrém stavu, pečovat o ně a chránit je. Tím pozvedneme úroveň celé České republiky a mladší generace se z nich budou těšit stejně jako my dnes.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BELZOVÁ, Alena. ©2007. Finanční příspěvky na obnovu kulturních památek ze státního rozpočtu. *Časopis stavebnictví* [online]. [cit. 2012-02-15]. Dostupné z: http://casopisstavebnictvi.cz/financni-prispevky-na-obnovu-kulturnich-pamatek-ze-statniho-rozpoctu_N347
- [2] CENTRUM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ ČR. ©2012. Integrovaný operační program. *Centrum pro regionální rozvoj ČR* [online]. [cit. 2012-05-10]. Dostupné z: <http://www.crr.cz/cs/programy-eu/iop/>
- [3] CZECH TRADE. ©2011a. Daň z nemovitostí. *BusinessInfo.cz: Oficiální portál pro podnikání a export* [online]. [cit. 2012-02-19]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/dan-z-nemovitosti/dan-z-nemovitosti/1001677/45119/#a1>
- [4] CZECH TRADE. ©2011b. Daň dědická, darovací a z převodu nemovitostí. *BusinessInfo.cz: Oficiální portál pro podnikání a export* [online]. [cit. 2012-03-02]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/dan-dedicka-darovaci-z-prevodu/dan-dedicka-darovaci-prevodu-nemovitosti/1001680/45431/#a01>
- [5] DVOŘÁČEK, Petr. 2002. Lipník nad Bečvou: klíč k Moravské bráně. Lipník nad Bečvou. 126 s. ISBN 8023899147, 9788023899146.
- [6] HRADY.CZ (JIRÍ ČÍŽEK). ©2002. Helfštýn. *Hrady.cz* [online]. [cit. 2012-05-10]. Dostupné z: <http://www.hrady.cz/index.php?OID=148>
- [7] INSTITUT PRO PAMÁTKY A KULTURU, o.p.s. ©2011a. Financování památek | nový projekt Máme vybráno. *Pro památky* [online]. [cit. 2012-05-10]. Dostupné z: <http://www.propamatky.info/cs/zpravodajstvi/cela-cr/tema/financovani-pamatek-%7C-novy-projekt-mame-vybrano/769/>
- [8] INSTITUT PRO PAMÁTKY A KULTURU, o.p.s. ©2011b. Na Helfštýně se začalo s opravou mostů, trasy jsou omezeny. *Pro památky* [online]. [cit. 2012-05-10]. Dostupné z: <http://propamatky.info/cs/zpravodajstvi/olomoucky-kraj/zpravy-z-regionu/na-helfstyne-se-zacalo-s-opravou-mostu-trasy-jsou-omezeny/733/>

- [9] INSTITUT PRO PAMÁTKY A KULTURU, o.p.s. ©2011c. Státní fond kultury opět přijímá žádosti o podporu. *Pro památky* [online]. [cit. 2012-05-10]. Dostupné z: <http://www.propamatky.info/cs/zpravodajstvi/cela-cr/pamatky-a-finance/statni-fond-kultury-opet-prijima-zadosti-o-podporu/816/>
- [10] KESNER, L. 2005. Marketing a management muzeí a památek: od přípravy expozice k prožitku návštěvníka, budování publika, strategický management, komunikace a propagace, rozvoj finančních zdrojů, kultura a cestovní ruch. 1. vyd. Praha: Grada Publishing. 304 s. ISBN 8024711044.
- [11] MINISTERSTVO KULTURY. ©2007a. Národní památkový ústav jako odborná organizace státní památkové péče. *Ministerstvo kultury* [online]. [cit. 2012-02-19]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/narodni-pamatkovy-ustav/narodni-pamatkovy-ustav-jako-odborna-organizace-statni-pamatkove-pece-18056/>
- [12] MINISTERSTVO KULTURY. ©2007b. Dotační programy MK. *Ministerstvo kultury* [online]. [cit. 2012-02-15]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/dotacni-programy/dotacni-programy-mk-18061>
- [13] MINISTERSTVO KULTURY. ©2007c. Činnost památkové inspekce. *Ministerstvo kultury* [online]. [cit. 2012-05-10]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=56>
- [14] MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. ©2012. ROP NUTS II Střední Morava. *Fondy Evropské unie* [online]. [cit. 2012-05-14]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2007-2013/Regionalni-operacni-programy/ROP-NUTS-II-Stredni-Morava>
- [15] MUZEUM KOMENSKÉHO V PŘEROVĚ. ©2012a. O.P.S. Hrad Helfštýn. *Muzeum Komenského v Přerově* [online]. [cit. 2012-05-10]. Dostupné z: <http://www.helfstyn.cz/o-hradu-helfstyn/o-p-s-hrad-helfstyn>
- [16] MUZEUM KOMENSKÉHO V PŘEROVĚ. ©2012b. Kovářství na Helfštýně. *Muzeum Komenského v Přerově* [online]. [cit. 2012-05-10]. Dostupné z: <http://www.helfstyn.cz/kovarstvi/kovarstvi-na-helfstyn>
- [17] MUZEUM KOMENSKÉHO V PŘEROVĚ. ©2012c. Muzeum Komenského v Přerově. *Muzeum Komenského v Přerově* [online]. [cit. 2012-05-14]. Dostupné z: <http://www.prerovmuzeum.cz/muzeum-komenskeho-v-prerove>

[18] MUZEUM KOMENSKÉHO V PŘEROVĚ, 2011. *Muzeum Komenského v Přerově*. Výroční zpráva. [online]. ©2012d [cit. 2012-05-12]. Soubor ve formátu PDF. Dostupné z: <http://www.prerovmuzeum.cz/muzeum-komenskeho-v-prerove/o-muzeu/vykaz-cinnosti/vyrocní-zprava-muzea-komenskeho-v-prerove-za-rok-2011>

[19] NAEP: NÁRODNÍ AGENTURA PRO EVROPSKÉ VZDĚLÁVACÍ PROGRAMY. Norské fondy a fondy EHP. ©2012. *NAEP: Národní agentura pro evropské sociální programy* [online]. [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: http://www.naep.cz/index.php?a=viewprojectfolder&project_folder_id=103&view_type_code=program&#record_5684/

[20] NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV. ©2012a. Žádáme o dotaci na kulturní památku. *Národní památkový ústav* [online]. [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: <http://www.npu.cz/pro-vlastniky/financni-pomoc/zadame-o-dotaci-na-kulturni-pamatku/>

[21] NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV. ©2012b. Finanční pomoc (financování, dotace, daně...). *Národní památkový ústav* [online]. [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: <http://www.npu.cz/pro-vlastniky/financni-pomoc/zadame-o-dotaci-na-kulturni-pamatku/>

[22] NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV. ©2012c. Plánujeme obnovou kulturní památky. *Národní památkový ústav* [online]. [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: <http://www.npu.cz/pro-vlastniky/pripravne-prace/planujeme-obnovou-kulturni-pamatky/>

[23] NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV ČR. ©2012d. Program Culture. *Program Culture: Informace pro oblast kulturního dědictví*. [online]. [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: <http://www.npu.cz/html/culture2000heritage/program-culture.php>

[24] PEK,T. 2007. *Financování provozu, údržba a obnova památek*. 1.vyd. Praha: Oeconomica, 116 s. ISBN 978-80-245-1309-6.

[25] PEKOVÁ, J., PILNÝ, J. 2002 *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 1.vyd. Praha: ASPI Publishing, 441 s. ISBN 8086395219.

[26] VARHANÍK, Jiří a MALÝ, Stanislav. 2011. *Zákon o státní památkové péči: Komentář*. 1.vyd. Praha: Wolters Kluwers, 1161 s. ISBN 978-80-7357-659-2.

[27] ZÍDEK, Martin a KLUSOŇ, Jiří. 2005. *Zákon o státní památkové péči a jeho prováděcí předpisy s komentářem*. 1.vyd. Praha: ABF- nakladatelství ARCH, 248 s. ISBN 80-66905-10-1

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ČR	Česká republika.
ČT2	Česká televize.
EBBA	European Border Breaker (populární hudba).
EHP	Evropský hospodářský prostor.
ERDF	Evropský fond regionálního rozvoje.
EU	Evropská unie.
NPÚ	Národní památkový ústav.
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj.
OPS	Obecně prospěšná společnost.
ORNIS	Ornitologická stanice.
UNESCO	Organizace pro výchovu, vědu a kulturu.
USA	Spojené státy americké.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Muzeum Komenského v Přerově	37
Obrázek 2 Porovnání celkové návštěvnosti muzea s návštěvností jeho poboček.....	38
Obrázek 3 Poměr výnosů z vlastní činnosti a dotací a příspěvků na provoz.....	40
Obrázek 4 Hrad Helfštýn	41
Obrázek 5- Půdorys hradu Helfštýn.....	43
Obrázek 6 Umělecké kovářství.....	44

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Přehled oprav hradu Helfštýn za období 2004-2009	46
Tabulka 2 Swot analýza hradu Helfštýn	51